

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE BİLİM DALI

**MALİ MÜŞAVİRLİK ve MALİ MÜŞAVİRLERİN
SOSYO-EKONOMİK, SOSYO-KÜLTÜREL PROFİLİ
(İSTANBUL İLİ ÖRNEĞİ)**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Emrah Janset ŞANLI

İstanbul, 2019

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE BİLİM DALI

**MALİ MÜŞAVİRLİK ve MALİ MÜŞAVİRLERİN
SOSYO-EKONOMİK, SOSYO-KÜLTÜREL PROFİLİ
(İSTANBUL İLİ ÖRNEĞİ)**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Emrah Janset ŞANLI

Öğrenci No:

120708047

Danışman:

Prof. Dr. Mehmet Fikret Gezgin

İstanbul, 2019

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Mali Müşavirlik ve Mali Müşavirlerin Sosyo-Ekonomik, Sosyo-Kültürel Profili (İstanbul İli Örneği)**” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 20/04/2019

Emrah Janset ŞANLI

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

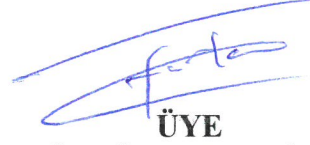
6.15.2019

Enstitümüz *İşletme* Anabilim Dalı *Muhasebe-Finansman* Programı yüksek lisans öğrencilerinden 120708047 numaralı *Emrah Janset ŞANLI*'nın "*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim – Öğretim Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "*Mali Müşavirlik ve Mali Müşavirlerin Sosyo-Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Profili (İstanbul İli Örneği)*" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 30/04/2019 tarih ve 2019/18 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin 29. maddesinin 3. fıkrası gereğince (..55) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~oyçokluğu/oybirliği~~ ile ~~Kabul/Red veya Düzeltme~~ kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN

Prof. Dr. Mehmet Fikret GEZGİN
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE

Dr. Öğr. Üyesi Talat FİRLAR
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE

Doç. Dr. Kubilay ÇİMEN
(İstanbul Gelişim Üniversitesi)

Adı ve Soyadı : Emrah Janset ŞANLI
Danışmanı : Prof. Dr. Mehmet Fikret GEZGİN
Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans / Tez 2019
Alanı : Muhasebe
Anahtar Kelimeler : Muhasebe, Mali Müşavir, Sosyo-Ekonomik Profil,
Sosyo-Kültürel Profil.

ÖZ

MALİ MÜŞAVİRLİK ve MALİ MÜŞAVİRLERİN SOSYO- EKONOMİK, SOSYO-KÜLTÜREL PROFİLİ (İSTANBUL İLİ ÖRNEĞİ)

Muhasebe meslek elemanları ekonominin sağlıklı bir şekilde işlemesinde önemli bir yeri olan büyük ya da küçük işletmelerin etkinliklerini sağlıklı ve güvenilir bir şekilde geliştirebilmeleri açısından çok önemlidir. İşletmelerin özellikle mali ve finansal faaliyetlerinin sonuçlarını tarafsız bir şekilde denetler ve sonuçlarını işletmelerin yönetimleri ve ilgili diğer paydaşlarla paylaşarak onların gelişmesine katkı sağlarlar. İlgili yasal çerçeve ve meslek ilkelerine bağlı olarak yürüttükleri bu çalışmalarda devlete, topluma, işletmelere ve meslektaşlarına karşı sorumluluklarının bilincinde hareket ederler. Bu çalışmada tarihci metot ve anket tekniğinden yararlanıldı.

Bu amaçtan hareketle katılımcılara anket uygulanmış ve elde edilen veriler tanımlayıcı istatistikler kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda meslek mensuplarının demografik özellikleri, yaşadıkları zorluklar, mesleklerini icra ederken karşılaştıkları sorunlar, mesleğe bakış açıları, sosyal ve kültürel faaliyetlere katılım durumları ve meslek odasına ilişkin görüşleri değerlendirilmiştir.

Name and Surname : Emrah Janset ŞANLI
Supervisor : Prof. Dr. Mehmet Fikret GEZGİN
Degree and Date : Graduate / Thesis 2019
Major : Accounting
KeyWords : Accounting, Financial Advisor, Socio-Economic Profile, Socio-Cultural Profile

ABSTRACT

FINANCIAL ADVISORSHIP AND SOCIO-ECONOMIC AND SOCIO-CULTURAL PROFILE OF FINANCIAL ADVISORS (ISTANBUL CASE)

Accounting professionals are very important in order to develop the activities of large or small enterprises, which have an important role in the healthy operation of the economy, in a healthy and prominent way. They control the results of their financial activities in an objective manner and contribute to their development by sharing the results with the management of the enterprises and other relevant stakeholders. They are aware of their responsibilities to the state, society, enterprises and professions in these works, which are carried out in accordance with the relevant legal framework and professional principles. In this study, it is aimed to determine the socio-economic and socio-cultural profiles of the financial advisors.

For this purpose, a questionnaire was applied to the participants and the data were analyzed by using descriptive statistics. As a result of the analyzes, the demographic characteristics of the members of the profession, the difficulties they faced, the problems they encountered while performing their jobs, their point of view to the profession, their participation in social and cultural activities and their opinions about the chamber were evaluated.

İÇİNDEKİLER

ÖZ	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TABLolar LİSTESİ.....	v
KISALTMALAR LİSTESİ	ix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

MALİ MÜŞAVİRLİK ile İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

1. MUHASEBECİLİK ve MALİ MÜŞAVİRLİK.....	3
1.1. Muhasebecilik ve Mali Müşavirlik Mesleğinin Tanımı.....	3
1.2. Muhasebecilik ve Mali Müşavirliğin Önemi	11
1.3. Türkiye’de Mali Müşavirlik ve Muhasebecilik Mesleğinin Gelişimi.....	14
1.4. 3568 Sayılı Meslek Yasası	18
2. MESLEK MENSUBU OLABİLMENİN ŞARTLARI.....	20
2.1. Meslek Mensubu Olmanın Genel Şartları.....	20
2.2. Meslek Mensubu Olmanın Özel Şartları.....	21
3. TÜRKİYE’DE MUHASEBECİLİK ve MALİ MÜŞAVİRLİK MESLEĞİNİN DURUMU.....	23

İKİNCİ BÖLÜM

İSTANBUL İLİ MALİ MÜŞAVİRLERİNİN SOSYO-EKONOMİK VE SOSYO-KÜLTÜREL PROFİLİ

1. MESLEK MENSUPLARININ DEMOGRAFİK ve MESLEK SEÇİMİNE İLİŞKİN ÖZELLİKLERİ	29
1.1. Meslek Mensuplarının Demografik Özellikleri.....	29
1.2. Meslek Mensuplarının Meslek İlişkin Özellikleri	39

2. MESLEK MENSUPLARININ MESLEKİ DURUMLARINA ve SORUNLARINA İLİŞKİN BİLGİLER	41
2.1. Meslek Mensuplarının Mesleki Durumlarına İlişkin Bilgiler	41
2.2. Meslek Mensuplarının Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Bilgiler	45
3. MESLEK MENSUPLARININ İŞ YERİNDE ZAMAN AYIRDIKLARI FAALİYETLERE İLİŞKİN BİLGİLER	49
3.1. Meslek Mensuplarının Veri Girişi ve Beyanname Hazırlamaya Ayırdıkları Zamana İlişkin Bilgiler	49
3.2. Meslek Mensuplarının Mesleki Araştırma, Danışmanlık ve Mükellef Ziyaretlerine Ayırdıkları Zamana İlişkin Bilgiler.....	50
4. MESLEK MENSUPLARININ HARCAMA YAPTIKLARI ALANLARA VE SOSYO-KÜLTÜREL ETKİNLİKLERE KATILIM DÜZEYLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ	52
4.1. Meslek Mensuplarının Harcama Yaptıkları Alanlara İlişkin Bilgiler.....	52
4.2. Meslek Mensuplarının Sosyo-Kültürel Faaliyetlere Katılımlarına İlişkin Bilgiler ...	55
5. MESLEK MENSUPLARININ TOPLUMSAL SORUNLARA ve İSMMMMO'YA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ	59
5.1. Meslek Mensuplarının Toplumsal Sorunlara İlişkin Görüşleri	59
5.2. Meslek Mensuplarının İSMMMMO ve Faaliyetlerine İlişkin Görüşleri	60
SONUÇ	62
KAYNAKÇA	65
EKLER	69

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo No.	Sayfa No.
Tablo 1. Barley'in Sınıflandırma Özelliklerine Göre Türkiye Muhasebecilik ve Mali Müşavirlik Mesleği	10
Tablo 2. Meslek Mensuplarının Ünvana Göre Dağılımı.....	24
Tablo 3. Meslek Mensuplarının Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı	25
Tablo 4. Meslek Mensuplarının Cinsiyete Göre Dağılımı	25
Tablo 5. Meslek Mensuplarının Yaşa Göre Dağılımı	26
Tablo 6. Meslek Mensuplarının Bağımlı-Bağımsız Çalışma Durumlarına Göre Dağılımı	27
Tablo 7. İstanbul'daki Meslek Mensuplarının Bağımlı-Bağımsız Çalışma Durumlarına Göre Dağılımı	28
Tablo 8. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı	29
Tablo 9. Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımı	29
Tablo 10. Katılımcıların Doğum Yerlerine Göre Dağılımı	30
Tablo 11. Katılımcıların Mezun Oldukları Liseye Göre Dağılımı	31
Tablo 12. Katılımcıların Üniversite Mezunu Olup Olmamalarına Göre Dağılımı	31
Tablo 13. Katılımcıların Mezun Oldukları Bölümlere Göre Dağılımı	31
Tablo 14. Katılımcıların Lisansüstü Eğitim Alıp Almamalarına Göre Dağılımı	32
Tablo 15. Katılımcıların Mezun Oldukları Üniversite Türünde Göre Dağılımı	32
Tablo 16. Katılımcıların Bildikleri Yabancı Dillere Göre Dağılımı	32
Tablo 17. Katılımcıların Yabancı Dil Düzeylerine Göre Dağılımı	33
Tablo 18. Katılımcıların Medeni Durumları Göre Dağılımı.....	33
Tablo 19. Katılımcıların Eşlerinin Mesleklerine Göre Dağılımı	33
Tablo 20. Katılımcıların Çocuk Sayılarına Göre Dağılımı	34
Tablo 21. Katılımcıların Çocuklarının Okul Türlerine Göre Dağılımı	34
Tablo 22. Katılımcıların Çocuklarının Sanat Eğitimi Alıp Almamalarına Göre Dağılımı	34
Tablo 23. Katılımcıların Çocuklarının Eğitim Almasını İstedikleri Alanlara Göre Dağılımı	35

Tablo 24. Katılımcıların Çocuklarının Mesleklerini Devam Ettirmelerini İstemelerine Göre Dağılımı.....	35
Tablo 25. Katılımcıların Ebeveynlerinin Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı	36
Tablo 26. Katılımcıların Babalarının Mesleklerine Göre Dağılımı	36
Tablo 27. Katılımcıların Annelerinin Mesleklerine Göre Dağılımı	37
Tablo 28. Katılımcıların Ebeveynlerinin Gelir Düzeyine Göre Dağılımı	37
Tablo 29. Katılımcıların Evlerinin Mülkiyet Durumuna Göre Dağılımı	37
Tablo 30. Katılımcıların Araçlarının Mülkiyet Durumuna Göre Dağılımı	38
Tablo 31. Katılımcıların Kendilerini Nasıl Tanımladıklarına Göre Dağılımı	38
Tablo 32. Katılımcıların Yakınlarından Meslek Mensubu Olup Olmamasına Göre Dağılımı	39
Tablo 33. Katılımcıların Mesleği Seçme Nedenlerine Göre Dağılımı	39
Tablo 34. Katılımcıların Mesleklerin Saygınlığıyla İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı	40
Tablo 35. Katılımcıların Farklı Meslek Seçebilselerdi Hangisi Olabileceğine İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı	41
Tablo 36. Katılımcıların Ruhsatsız Olarak Mesleğin İçinde Olma Sürelerine Göre Dağılımı	41
Tablo 37. Katılımcıların SM Olarak Meslekte Olma Sürelerine Göre Dağılımı	42
Tablo 38. Katılımcıların SMMM Olarak Meslekte Olma Sürelerine Göre Dağılımı .	42
Tablo 39. Katılımcıların Mükellef Sayılarına Göre Dağılımı	43
Tablo 40. Katılımcıların Bağımsız Denetim Lisansına Sahip Olup Olmamalarına Göre Dağılımı	43
Tablo 41. Katılımcıların Aylık Cirolarına Göre Dağılımı	44
Tablo 42. Katılımcıların Aylık Gelirlerine Göre Dağılımı	44
Tablo 43. Katılımcıların Meslek Sonrası Gelir Değişimlerine Göre Dağılımı	45
Tablo 44. Katılımcıların Kazanç Yetersizliğine İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı	45
Tablo 45. Katılımcıların Kalifiye Eleman Sorununa İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı	45
Tablo 46. Katılımcıların İş Yerindeki İlişkilere İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı	46
Tablo 47. Katılımcıların Mükellefle Uyuşmazlıklara İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı	46
Tablo 48. Katılımcıların Tahsilat Sorunları İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı	47

Tablo 49. Katılımcıların Mevzuat Değişikliklerine İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı	47
Tablo 50. Katılımcıların Mesleğin Zor Taraflarına İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı	47
Tablo 51. Katılımcıların Mesleklerini Tatmin Edici Bulup Bulmamalarına Göre Dağılımı	48
Tablo 52. Katılımcıların MM Olarak Kendilerini Tolumun Hangi Kesiminde Gördüklerine Göre Dağılımı	48
Tablo 53. Katılımcıların Veri Gerişine Ayırdıkları Süreye İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı	49
Tablo 54. Katılımcıların Beyanname Hazırlamaya Ayırdıkları Süreye İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı	50
Tablo 55. Katılımcıların Mevzuat Okuma-Araştırmaya Ayırdıkları Süreye İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı	50
Tablo 56. Katılımcıların Danışmanlık Faaliyetlerine Ayırdıkları Süreye İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı	51
Tablo 57. Katılımcıların Mükellef Ziyareti/ Toplantı İçin Ayırdıkları Süreye İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı	51
Tablo 58. Katılımcıların Yiyecek-İçecek İçin Yaptıkları Harcamaya İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı	52
Tablo 59. Katılımcıların Giyim-Kuşam İçin Yaptıkları Harcamaya İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı	52
Tablo 60. Katılımcıların Sosyal Faaliyetler İçin Yaptıkları Harcamaya İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı	53
Tablo 61. Katılımcıların Yatırım Yapmak İçin Yaptıkları Harcamaya İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı	53
Tablo 62. Katılımcıların Çocukların Eğitimi İçin Yaptıkları Harcamaya İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı	53
Tablo 63. Katılımcıların Eğlence İçin Yaptıkları Harcamaya İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı	54
Tablo 64. Katılımcıların Kira İçin Yaptıkları Harcamaya İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı	54

Tablo 65. Katılımcıların Boş Zaman Etkinliklerine Göre Dağılımı	55
Tablo 66. Katılımcıların Kültürel Faaliyetlere Katılma Sıklıklarına Göre Dağılımı ..	55
Tablo 67. Katılımcıların İzledikleri TV Programlarına Göre Dağılımı	56
Tablo 68. Katılımcıların Okudukları Kitap ve Yayınlara Göre Dağılımı	56
Tablo 69. Katılımcıların Spor Yapma Alışkanlıklarına Göre Dağılımı	57
Tablo 70. Katılımcıların Ailelerine Zaman Ayırıp Ayırmadıklarına Göre Dağılımı ..	57
Tablo 71. Katılımcıların Yaz Tatilini Geçirme Şekillerine Göre Dağılımı	58
Tablo 72. Katılımcıların Toplumdaki Temel Sorunlara İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı	59
Tablo 73. Katılımcıların Toplumdaki Sorunların Çözülebilirliğine İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı	59
Tablo 74. Katılımcıların İSMMMO Tarafından Düzenlenen Seminer vb. Faaliyetlere Katılımlarına Göre Dağılımı	60
Tablo 75. Katılımcıların İSMMMO'nun Çalışmaları Hakkındaki Görüşlerine Göre Dağılımı	60
Tablo 76. Katılımcıların Meslek Mensuplarının Etik İlkelere Uygun Hareket Edip Etmediğine İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı.....	61

KISALTMALAR LİSTESİ

C	: Cilt
İSMMM	: İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası
KİT	: Kamu İktisadi Teşebbüsleri
MM	: Mali Müşavir
s.	: Sayfa
ss.	: Sayfa Sayıları
S.	: Sayı
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
SM	: Serbest Muhasebeci
SMMM	: Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TMS	: Türk Ticaret Kanunu Türk Muhasebe Standartları
TMUD	: Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği
TURMOB	: Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
TV	: Televizyon
vb.	: ve benzeri ve benzerleri
YMM	: Yeminli Mali Müşavir
YYLT	:Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi

GİRİŞ

- **Çalışma Konusunun Seçimi:** Ülkemizde ekonomide yaşanan gelişmelere, devletin ekonomik yaşam içindeki rolüne bağlı olarak vergilere duyulan ihtiyacın her geçen gün artmasına ve sermaye şirketlerinin sayısının artmasına bağlı olarak 3568 sayılı kanun ile yasal çerçevesi belirlenen Serbest Muhasebecilik (SM), Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik (SMMM) ve Yeminli Mali Müşavirlik (YMM) meslekleri çok ihtiyaç duyulan ve önemi sürekli artan bir meslek haline gelmiştir. Bu durum meslek mensuplarının sorumluluklarını ve iş yüklerini arttırmakta ve çeşitli sorunlar yaşamalarına neden olabilmektedir. Buna bağlı olarak da meslek mensuplarının profillerinin belirlenmesi önem kazanmaktadır. Bu nedenler bu çalışmanın konusunun belirlenmesinde rol oynamaktadır.

- **Çalışmanın Amacı:** Günümüzde işletmelerin ülke ekonomilerindeki temel yapılar olduğu bilinmektedir. İşletmelerin çalışmalarını verimli bir şekilde yürütebilmeleri ve gelişerek daha da ileri gidebilmeleri ise sağlıklı bir şekilde işleyen muhasebe ve denetim sistemi ile yakından ilişkilidir. Dolayısıyla mali yapı ve ekonomik gelişmeler açısından muhasebe meslek mensupları çok önemlidir ve sistemin sağlıklı işleyişi meslek mensuplarına bağlıdır. Önemli meslek gruplarından olan muhasebe meslek grubunda yer alan bireylerin özelliklerinin bilinmesi gerekmektedir. Bu noktadan hareketle bu çalışmada mali müşavirlerin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel profillerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

- **Çalışmanın Önemi:** Muhasebe meslek elemanları ülkemizde karşılaştıkları çeşitli sorunlara rağmen mesleklerini öz verili bir biçimde yürütmeye ve sorumluluklarını yerine getirmeye çalışmaktadır. Meslek mensuplarının yalnızca mükelleflerine karşı değil topluma, devlete ve meslektaşlarına karşı da sorumlulukları vardır. Meslek mensuplarının sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel profiline belirlenmesinin ve elde edilecek sonuçların ilgili literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca elde edilecek veriler ve meslek mensuplarının profillerinin belirlenmesi meslek odalarına önemli veriler sunacağı ve meslek mensuplarına yönelik yapılacak çalışmaların şekillenmesinde rol oynayacağı düşünülmektedir.

- **Çalışmanın Planı:** Yapılan çalışma iki bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde mali müşavirlik mesleği ile ilgili temel kavramlara, mesleğin tanımına, tarihsel gelişimine, mesleğin devlet, toplum, işletmeler ve ekonomi açısından önemine, mesleğin yasal dayanaklarına, meslek mensubu olmanın şartlarına ve mesleğin güncel durumuna değinilmiştir. İkinci bölümde yapılan anketten elde edilen sonuçlar değerlendirilerek katılımcıların demografik özellikleri, yaşadıkları sorunlar, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel özellikleri ele alınmıştır.

- **Kullanılan Metot ve Teknikler:** Mali müşavirlik mesleği ile ilgili temel kavramlar ve kavramsal çerçeve literatür taraması, konu ile ilgili yayınlar ve ikincil veriler kullanılarak incelenmiştir. Bu kapsamda başta makaleler olmak üzere güncel kaynaklar ve kitaplar gözden geçirilmiştir. Makalelere ve kitaplara ek olarak konu ile ilgili daha önce hazırlanmış yüksek lisans ve doktora tezleri de incelenmiş ve tezlerden de yararlanılmıştır. Son olarak kanuni mevzuat ta incelenerek kavramsal çerçevenin hazırlanmasında kullanılmıştır. Katılımcıların sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel profillerini belirlemek amacıyla uygulanan anket sonuçları ise tanımlayıcı istatistik kullanılarak analiz edilmiş ve sonuçlar tablolştırılmıştır.

- **Karşılaşılan Zorluklar ve Sınırlılıklar:** Çalışma sırasında önemli bir zorluk ile karşılaşılmamasına karşın bazı meslek mensuplarının anket formundaki soru sayısını fazla bulması, iş yoğunluğuna bağlı olarak örnekleme ulaşmakta sorunlar yaşanması ve meslek mensuplarının bazı sorulara cevap vermek istememesi gibi zorluklar yaşanmıştır. Ek olarak katılımcıların uygulanan veri toplama araçlarını içten, doğru ve tarafsız bir şekilde cevapladığı varsayılmıştır. Araştırmada kullanılan veriler kullanılan veri toplama aracından elde edilen verilerle sınırlıdır ve kullanılan anketin araştırmanın amaçlarına uygun olduğu varsayılmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

MALİ MÜŞAVİRLİK ile İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

1. MUHASEBECİLİK ve MALİ MÜŞAVİRLİK

1.1. Muhasebecilik ve Mali Müşavirlik Mesleğinin Tanımı

Tüm devletler vatandaşlarına karşı yerine getirmeleri gereken temel kamu hizmetlerini vaktinde ve etkin bir biçimde yerine getirebilmek için çeşitli gelir kaynaklarına sahip olmak zorundadır. Devletlerin ihtiyaç duyduğu bu gelir kaynaklarının en önemlilerinden biri ise hiç şüphesiz vergilerdir. Devlet, tüm kamu hizmetlerini düzenli bir şekilde sunabilmek ve vatandaşlarına en verimli şekilde ulaştırabilmek için toplumda vergi mükellefi olan bireylerden olabildiğince vaktinde ve eksiksiz bir halde vergilerini toplayabilmelidir. Buna bağlı olarak da tüm kamu hizmetlerinin etkili ve düzenli bir biçimde yerine getirilebilmesi bir açıdan devletin vergi mükelleflerinin gerekli yükümlülüklerini gerektiği şekilde yerine getirip getirmediğini denetleyebilmesi ile ilişkilidir. Ülkemizde vergi denetimlerini yapmakla sorumlu olan kamu denetçilerine yardımcı olması amacıyla 3568 sayılı kanuna bağlı olarak ihdas edilen mali müşavirlik ve yeminli mali müşavirlik mesleği vergilerin toplanması ve denetlenmesi açısından oldukça önemlidir.¹

Vergi ilişkilerinin karmaşık yapısı, ticaret, sanayi ve endüstri gibi alanlarda yaşanan gelişmelere bağlı olarak oluşan mali, finansal ve ekonomik sorunlar hem işletmeler hem de ülkeler için çeşitli sorunlara neden olmaya başlamış bu sorunlar giderek büyüyen ve karmaşıklaşan bir hal almaya başlamıştır. Bu sorunlara normal bireyin ya da finans alanında eğitim almış kişilerin kolaylıkla çözüm üretebilmesi pek mümkün gözükmemektedir. Tüm bu gelişme ve sorunların varlığı, vergi sistemlerinin karmaşıklığının rahatlıkla üstesinden gelebilmenin yanı sıra muhasebe ve işletmecilik gibi konularda yüksek bilgi, uzmanlık ve deneyime sahip bir mesleğe

---

¹ T. Çürük - K. Tüm, “Yeminli Mali Müşavirlerin Mesleki Sorumluluğuna İlişkin Sorunların Tespitine Yönelik Bir Araştırma”, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (SBE) Dergisi, Cilt (C.) 20, Sayı (S.) 3, Adana, 2011, sayfa (s.) 59

ihtiyaç duyulmasına neden olmuştur. Bu ihtiyaç doğal olarak muhasebecilik ve mali müşavirlere olan gereksinimi arttırmıştır.²

Meslek olarak muhasebecilik, tüm ülkelerin finansal ve mali işleyişinde önemli bir yere sahip olan tüm işletmelerin (kamu ya da özel) denetim ve muhasebeyi ilgilendiren tüm ekonomik etkinliklerinin gerçekleşmesinde kilit rol oynayan meslek dalıdır. Muhasebecilik ayrıca tüm bu süreçleri ilgili yasalara, standartlara, belirlenen kural ve ilkelere uygun olarak yürütmekte, bilimsel yöntemlere bağlı hareket etmekte, tarafsız, güvenilir ve nesnel bir yaklaşımla mesleğini icra etmektedir. Muhasebecilik yalnızca işletmelerin ödemesi gereken yasal vergi miktarını hesaplayan ya da ekonomik faaliyetlerinin kaydını tutan meslek dalı değil aynı zamanda elde ettiği bilgileri işletmenin yararına olacak şekilde karar alma süreçlerinde de etkin bir şekilde kullanılabilir hale getirmektedir.³

3568 Sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu'nda 1. maddenin son bölümünde ve 2. maddenin A/a,b,c bölümlerinde mali müşavirlerin sorumlulukları ve yapması gerekenler açıklandıktan sonra bu sorumlulukları yerine getirenlerin ve belirtilen işleri yapanların mali müşavir olarak adlandırılacağı vurgulanmıştır. Aynı kanunun B bölümünde ise yeminli mali müşavirlerin sorumluluklarına değinilmiştir.⁴ Mali ve ekonomik faaliyetlerin raporlanmasına ek olarak denetimin de öne çıkması meslek mensuplarının sorumluluklarını arttırmıştır.⁵

Adı geçen kanunda belirtilen hükümlere mesleği yerine getirmeye hak kazanan bireylerin “SMMM” ve “YMM” olarak adlandırılacağı belirtilmiştir. Kanunda muhasebecilik ve mali müşavirliğin konusu hem gerçek hem de tüzel kişilerin sahip oldukları çeşitli işletmelerin kar-zarar tablolarını, bilançolarını, beyannamelerini ve diğer belgelerini hazırlayıp düzenlemek, benzer faaliyetleri yürütmek ve defterlerini tutmak olarak belirtilmektedir. Ayrıca meslek

² E. Kurtcebe - M. Utku, “Türkiye Ekonomisinde Mali Müşavirlik Mesleği ve Mesleğe Giriş Süreci”, İzmir SMMMO Dayanışma Dergisi, S. 116, İzmir, 2016, s.91

³ A. Gökgöz - M. Zeytin, “Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Faaliyetlerinde Karşılaştıkları Sorunlar ve Beklentileri: Bilecik ve Yalova İlleri Uygulaması”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 1, Isparta, 2012, s.478

⁴ .....: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3568.pdf> (25.02.2019)

⁵ Ş. Kalaycı – Ö. Tekşen, “Muhasebecilik Mesleğinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Isparta İl Merkezi Uygulaması”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, S.31, Bursa, 2006, s.91

mensuplarının, işletmenin muhasebe sisteminin kurulmasında ve geliştirilmesinde, mali konularla ilgili mevzuat ve uygulamalara ilişkin işlemlerin düzenlenmesinde etkin rol oynaması ve bu konularda danışmanlık yapması gerekmektedir.

Muhasebeci ya da mali müşavirlerin kendi meslek alanlarını ilgilendiren konularda inceleme, analiz ve denetim yapma sorumlulukları da vardır. Meslek mensupları işletmelerin mali tabloları ya da beyannamelerine ilişkin konularda yazılı görüş belirtebilmekte, bilirkişilik ya da benzeri görevler de üstlenebilmektedir. Muhasebeci ya da mali müşavirlerin en temel sorumluluklarından biri de tüm bu işleri yasal mevzuat ve kabul edilen muhasebe ilkeleri çerçevesinde yürütmektir.⁶

Yeminli mali müşavirlik mesleğinin konusu da ilgili kanunda benzer şekilde çerçevelenmiştir. Muhasebeci ya da mali müşavirlerin sorumluluklarına ek olarak yeminli mali müşavirler ilgili mevzuata uygun olarak tasdik işleri yapma sorumluluğunu da sahiptir. Ancak yeminli mali müşavirler muhasebe ofisi açamaz ya da var olan ofislere ortak olamaz ve muhasebe işlerine ilişkin defter tutamaz.⁷

Çeşitli işletme ve kuruluşlarda faaliyetlerin ve hem finansal hem de mali işlemlerin güvenli ve etkili bir şekilde işleyişini sağlayan ve kaydeden kişiler muhasebe meslek mensubu olarak adlandırılmaktadır. Bu meslek mensupları aynı zamanda gerçekleştirilen faaliyetlerin sonuçlarını değerlendirir ve elde edilen sonuçları işletme ya da kurumla ilgili tarafsız kişilere bildirir. Ek olarak yüksek hizmet standartlarına sahip olan meslek mensubu topluma karşı sahip olduğu sorumluluklarında bilincindedir. 3568 Sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu'nda belirtilen şartları taşıyanlara muhasebe meslek mensubu denir.⁸

Yasal düzenleme çerçevesinde kanunda da belirtildiği gibi meslek grupları serbest muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavir olmak üzere üç alt başlık altında ele alınmaktadır. Buna göre belirlenen çerçeve doğrultusunda serbest muhasebeciler muhasebe sürecinin vergilendirmeye hazırlık

---

⁶.....; <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3568.pdf> (25.02.2019)

⁷.....; <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3568.pdf> (25.02.2019)

⁸ H. Ayboğa, "Globalleşme Sürecinde Ülkemizde Muhasebe Mesleği ve Meslek Mensuplarının Eğitimi", Marmara Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C. 18, S. 1, İstanbul, 2003, s. 331

aşamasındaki mali tabloların ve beyannamelerin hazırlanmasından sorumludur. Muhasebeci aldığı eğitim ve alanda yaptığı çalışmalar sonucunda kazandığı deneyimler sonucunda elde ettiği beceri ve deneyimleri kendisinden mali konularda ve finans alanına hizmet talep eden işletme ya da bireylere meslek yasaları ve mesleki kuruluşların belirlediği kanuni sınırlar çerçevesinde sunan kişidir.⁹

SM ve SMMM' ler bu tanımlamalara ve sorumluluklara ek olarak danışmanlık yapma, planlama ve çeşitli denetim faaliyetleri gibi sorumluluklara sahiptir. Mali müşavirlik muhasebecilik alanına ilişkin tüm mali ve finansal işlemleri takip etmekle birlikte ticari kuruluşların muhasebe yapılarını oluşturulup geliştirilmesinde ayrıca gerekli kanuni düzenlemelere uygun olup olmadıkları konusunda yardım ve danışmanlık sağlayan alandır. YMM'ler ise SM ya da SMMM' lerin sorumluluk alanlarının dışında kalan danışmanlık yapma, planlama ve çeşitli denetim faaliyetlerinde bulunma gibi yükümlülüklerle ek olarak tasdik faaliyetini yerine getirmekten de sorumludur.¹⁰

Benzer bir kavramsallaştırmayı temel alarak öne sürülen başka bir tanımlamaya göre ise muhasebeye ilişkin mesleklerde iki farklı tarafın ya da grubun varlığından bahsedilebilir. Birinci grup ya da taraf temel muhasebecilik faaliyetlerini yerine getirenlerdir. Bu grup SM ve SMMM' ler olarak adlandırılabilir. İkinci grup ya da taraf ise bu faaliyetlere ek olarak meslek mensuplarını denetleme işlevini de yerine getirenlerdir. Bu grup ise YMM olarak adlandırılmaktadır.¹¹

Muhasebe ve mali müşavirlik mesleği 3568 sayılı kanun ile birlikte yasal bir kimliğe bürünen ve hizmet sektöründe önemli bir yere sahip olan bir meslektir. Mesleği sunan bireyler aynı zamanda yarı kamusal bir hizmet sunmaktadır. Muhasebeci ve mali müşavirler hem vergi mükelleflerinin ekonomik ve parasal durumlarına ilişkin değişimleri takip etmekte, bunlara ilişkin işlemleri kayda geçirmekte ve yasal olarak hazırlanması gereken beyannameleri hazırlamakta hem de

---

⁹ Y. Arıkan, "Muhasebe Mesleğinde Uzmanlaşma ve Kurumsallaşma Süreci", Mali Çözüm Dergisi, C. 19, S. 91, İstanbul, 2009, s. 9

¹⁰H. E. Yayla - E.Cengiz, "Muhasebe Mesleğinin Tercih Edilmesinde Etkili Olan Faktörlerin Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Çalışması: Karadeniz Teknik Üniversitesi Örneği", Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, S. 16, Ankara, 2005, sayfa sayıları (ss.) 148-149

¹¹ H. Kaval, Muhasebe Denetimi, Ankara, 2003, s.38

devletin kamu hizmetlerini yerine getirebilmek için ihtiyaç duyduğu vergilerin toplanmasına yardımcı olmaktadır.¹²

Muhasebecilik ve mali müşavirlik uzun yıllar boyunca yalnızca işletmelerin ekonomik faaliyetleri ve kazandıkları para neticesinde devlete ödemeleri gereken vergi miktarını hesaplamakla yükümlü olan meslek dalı olarak algılanmıştır. Muhasebecilik ve mali müşavirliğin işletmenin ödemesi gereken vergi miktarının doğru bir şekilde belirlenmesindeki rolü elbette çok önemlidir ve göz ardı edilemez ancak muhasebeci ya da mali müşavir yalnızca vergi hesaplayan kişi değildir. Vergi miktarının belirlenmesi dışında işletme ya da kurumun çeşitli finansal kararları alması konusunda bilgi ve destek sağlama, yatırımların planlanması ya da firma stoklarını değerlendirme gibi çok farklı alanlar muhasebeci ya da mali müşavirin sorumlulukları kapsamındadır. Firmanın ekonomik ve mali tüm etkinliklerinin takibi ve düzenlenmesi amacı ile yapılan faaliyetleri muhasebeci ya da mali müşavir gerçekleştirir.¹³

Ayboğa'ya göre muhasebecilik ve mali müşavirlik yapılan bir uğraşın meslek olarak adlandırılabilmesi için gerekli olduğu belirtilen tüm özelliklere sahiptir. Yapılan bir uğraşı eğer; (1) hem karmaşık hem de sürekli gelişim gösteren bir bilgi yapısına sahipse, (2) uygulama sürecinde karşı karşıya kalınan sorunların çözümünde mesleki yargıya başvuruluyorsa ve (3) kamu yararına olacak şekilde bir hizmet üretiyor ve mesleki sorumluluk taşıyorsa meslek olarak kabul edilebilir. Muhasebecilik ve mali müşavirlik bu özelliklerin tümüne sahiptir. Çünkü mali müşavirler bir yandan mükelleflerinin ihtiyaç duyduğu mali ve finansal bilgileri üretip gerekli raporlarla işletmelere ve bireylere sunarken bir yandan da çağın gerekliliklerine, değişen ekonomik ve teknolojik şartlara ve yani ihtiyaç alanlarına bağlı olarak sürekli bilgi birikimini arttırmakta ve geliştirmektedir.¹⁴

Meslek olmaya ilişkin özelliklerle bağlantılı olarak muhasebeciler ve mali müşavirlere ilişkin benzer değerlendirilmeler de yapılabilmektedir. Öncelikle muhasebe mesleği mevzuatın sürekli değişmesi, değişen ekonomik koşullar ve

---

¹² C. Yükselen - H. Örs, "Muhasebe ve Mali Müşavirlik Hizmetlerinde Başarısızlık Eğrisi ve Pazarlama Stratejileri Üzerine Öneriler", Mustafa Kemal Üniversitesi, SBE Dergisi, C. 1, S. 1, Hatay, 2004, s. 2

¹³ H. A. Kutlu, Muhasebe Meslek Ahlakı, Ankara, 2008, s.3

¹⁴ Ayboğa, s. 330

beklentiler ve teknolojik gelişmelere paralel olarak işletmelere sürekli yeni bilgiler sunmakta, meslek elemanları hem kendilerini geliştirmekte hem de hizmet sundukları kişi ya da kuruluşların gelişmesine katkı sağlamaktadır.

Muhasebe mesleğinin çok geniş bir uygulama alanına sahip olduğu bilinmektedir. Buna bağlı olarak muhasebeci ve mali müşavirler mesleğin gerektirdiği çeşitli hizmetleri sunarken farklı sorunlarla karşı karşıya kalabilmektedir. Bu sorunların çözümünde yasal mevzuat ve düzenlemelerden, mesleki ilke ve standartlardan yararlanabildiği gibi mesleki yargıdan da yardım alabilmekte ve buna göre uygulamalar yapabilmektedir. Muhasebe meslek mensupları sundukları hizmetler esnasında ve mesleklerinin gereğini yerine getirirken birçok mali bilgi elde etmekte ve bu bilgiler hem işletmeler hem de ilgili diğer paydaşlar için oldukça yararlı olmaktadır. Muhasebeci ya da mali müşavirlerin toplumsal sorumluluk bilinciyle hareket etmeleri gerektiği göz önüne alındığında bu meslek grubunun kamu yararına hizmet ürettiği söylenebilir.¹⁵

Literatürde muhasebenin dört ana fonksiyonu olduğu belirtilmektedir. Bu fonksiyonlardan birincisi kaydetmedir. Kaydetme ilgili muhasebe mevzuatının ve yasaların dikkate alınarak işletmeye ilişkin mali faaliyetlerin ve hareketlerin kayıt altına alınmasıdır. İkinci fonksiyon olan sınıflandırma işletme ya da kurumlardaki çok sayıdaki mali ve finansal işlemlerin (alım, satım, banka işlemler vb.) ve bu işlemlere ilişkin bilgilerin uygun ve olması gerektiği şekilde düzenlenmesi ve sınıflandırılmasıdır. Üçüncü işlev özetleme ve raporlama olarak adlandırılmaktadır. Özetleme ve raporlama işletme ya da kurumda düzenli olarak tutulan bilgilerin ve verilerin ya da daha genel olarak tutulan tüm verilerin anlamlı bir şekilde özetlenerek ilgili kişilere ulaştırılacak şekilde tablollaştırılması ve raporlaştırılmasıdır. Son fonksiyon olan analiz etme ve yorumlama ise elde edilen mali ve finansal raporlar ve işletmedeki muhasebeyi ilgilendiren olaylar arasındaki bağlantıyı kurabilme, ilişkileri ortaya koyabilmedir. Dolayısıyla mali müşavir ve muhasebeci işletmelerde tüm fonksiyonları yerine getiren kişidir.¹⁶

---

¹⁵ Y. Akbulut, "Meslek Ahlak Kriterleri ve Muhasebe Mesleği Üzerine Bir Araştırma", Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, C. 1, S. 1, 1999, s.126

¹⁶ O. Sevilengül, Genel Muhasebe, Ankara, 2008, ss. 10-11

Genel olarak kullanılan ve kabul gören tanıma göre muhasebe bir işletme ya da kuruluşun ekonomik ve mali faaliyetleri ile ilgili finansal bilgileri takip etmek ve elde edilen bilgileri ilgili kişi ya da gruplara rapor olarak sunmak maksadıyla kullanılan sürece denir. Bu süreçte elde edilen bilgiler kayıt altına alınır ve sınıflandırılır. Ardından özetlenerek gözden geçirilir ve uzmanlar tarafından gerekli yorumlamalar yapılarak ilgili birimlere rapor olarak sunulur. İşletme ya da kurumlarda bütün bu işlemleri takip eden kişiler ise muhasebeci ve mali müşavirlerdir. Dolayısıyla muhasebeci ya da mali müşavirler yalnızca bir kuruluşun ekonomik ve mali etkinliklerini takip ederek bir deftere kaydeden kişiler değil, elde ettikleri bilgileri işletme ya da kurumun yararına olacak şekilde karar süreçlerine kullanılabilir hale getiren özetleyen ve raporlaştıran kişilerdir.

Özellikle değişen ekonomik şartlar, toplumsal yapıda yaşanan değişimler, teknolojik gelişmelerin sektöre etkileri gibi faktörlere bağlı olarak mali müşavir ve muhasebeciler veri kaydetmekten çok daha fazlasının beklendiği, görev ve sorumlulukları değişen meslek mensupları haline gelmiştir. Örneğin mali müşavir ve muhasebeciler denetime ilişkin sorumlulukları ile birlikte artık işletmelere olduğu kadar devlete ve topluma karşı da sorumlu birer birey haline gelmiştir.¹⁷

---

¹⁷ M. Altan, “Muhasebecilik Mesleğinin Toplumda Algılanma Biçimi Üzerine Bir Araştırma”, Selçuk Üniversitesi, SBE Dergisi, S. 11, Konya, 2004, ss. 29-30

Tablo 1. Barley'in Sınıflandırma Özelliklerine Göre Türkiye Muhasebecilik ve Mali Müşavirlik Mesleği

Nitelikler	Türkiye'deki Muhasebecilik Mesleğinin Mevcut Durumu
Bilgi ve Yeteneklerin Doğası ve Paylaşımı	Meslek için gerekli olan bilgi üniversitelerin belirli bölümlerinde lisans düzeyinde öğretilmektedir.
Zihinsel/analitik işe karşın el yordamıyla/duyusal iş	Muhasebecilik işleri; girişimlerin yönetilmesi, finansal belirlemelerin hazırlanması, muhasebe sistemlerinin kurulumu ve hesap denetiminin yürütülmesi gibi genel geçer muhasebecilik prensiplerinin uygulanmasını içeren analitik düşünme ve zihinsel kapasite gerektirir.
Pratik için resmi eğitimin önemi	Meslek için gerekli olan izinlerin genel koşullarına ek olarak, adayların, üniversitelerin hukuk, işletme ve ya ekonomi gibi bölümlerinde en az lisans düzeyinde eğitim almış olması zorunlu tutulur. Eğer, Adaylar belirtilen bölümlerde böyle bir eğitim almış değilse, aynı alanlarda yüksek lisans ve ya doktora düzeyinde eğitim almış olmaları gerekmektedir.
Resmi mesleki örgütlenme örnekleri	Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik (CPA) ve Yeminli Mali Müşavirlik (Sworn-in CPA) odaları birbirinden bağımsızdır ve profesyonel bir şemsiye örgüt birliği bulunmaktadır.
İş başı eğitimin önemi	Profesyonel olarak ilerlemek için, bir CPA ya da Sworn in CPA ile birlikte uygulamalı deneyim gereklidir. resmi eğitim merkezi TESMER aracılığıyla Birlik/Odalar tarafından belirlenen zorunlu uygulamalı deneyim ve eğitim programlarının süresi önemlidir. Adaylar için uygulamalı deneyim zorunluluğu 3 yıldır ve Yeminli Mali Müşavirlik yeterliliği için ise CPA'nın gerektirdiği gibi 10 yıllık bir gerçek uygulamalı deneyim zorunludur.
Uygulama için gerekli olan resmi sertifika	Adayların uygulamalı deneyimi tamamlayıp serbest çalışma lisansı alabilmeleri için Birlik tarafından düzenlenen CPA sınavını geçmeleri zorunlu tutulur.
Girdilerin kontrolleri için mesleki araçlar	Uygulamalı deneyim CPA ve yeminli CPA ofisleri tarafından yürütülür. Adayların eğitime başlamaları ve TESMER'in eğitim programlarını başarıyla sonlandırabilmeleri için TESMER tarafından yürütülen sınavlara girmeleri gerekir.
Sendikalaşma hassasiyeti	Kanunlar çerçevesinde sendikalaşmayı gerektiren bir yaptırım yoktur ve profesyoneller arasında sendikalaşmaya yönelik hiçbir hareket bulunmamaktadır.

Kaynak: N. Çetin, Profesyonelleşme Olgusu ve Mali Müşavirler Üzerinde Bir Uygulama, Türk Hava Kurumu Üniversitesi, SBE, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi (YYLT), İzmir, 2015, s.51

Gerekli eğitimleri alarak ve staj çalışmalarını tamamlayarak meslek mensubu olmaya hak kazanan mali müşavir ya da muhasebecilerin yeterli mesleki bilgi ve becerilere ek olarak çeşitli özelliklere de sahip olması gerektiği belirtilmektedir. Bu özellikler kişisel özellikler ve mesleki özellikler olarak ikiye ayrılmaktadır. İletişim

becerilerine sahip olma, analitik zeka, objektif hareket edebilme, zihinsel olgunluk ve kavramsal anlama becerisi gibi özellikler mali müşavir ya da muhasebecinin sahip olması gereken kişisel özellikler arasından yer almaktadır. Öte yandan bireyin sahip olduğu bilgi ve beceriyi gerektiği gibi kullanabilmesini ve ifade edebilmesini, deneyimlerini kapsayan özellikler ise mesleki nitelikler olarak adlandırılmaktadır.¹⁸

Muhasebecilerin müşterileri ve meslektaşlarına karşı çeşitli sorumlulukları olduğu gibi topluma ve devlete karşı da bazı sorumlulukları mevcuttur. Meslek mensupları görevlerine yerine getirirken müşterileriyle, meslektaşlarıyla ve meslek odalarıyla, ilgili devlet kurumlarıyla sürekli etkileşim halinde olan bireylerdir. Mesleklerini icra ederken resmi kurum ve kuruluşlarla müşterileri arasında köprü görevi görmeleri ve dengeleyici bir unsur olmaları beklenmektedir. Ayrıca güncel gelişmeleri ve mevzuatı yakından takip ederek işlerine yansıtmaları gerekmektedir.¹⁹

1.2. Muhasebecilik ve Mali Müşavirliğin Önemi

Muhasebe mesleği tüm toplumlarda oldukça önemli bir role sahiptir. Meslek mensupları günümüzde hem toplum hem de ticaret hayatında önemli bir yere sahiptir. Özellikle sosyal, finansal ve ekonomik alanda yaşanan değişimler bu önemin daha da artmasına neden olmuştur. Özel ya da kamu kurumu olması fark etmeksizin çeşitli kurumlar, kredi veren ve ticaretle uğraşan kuruluşlar, tüm işletme sahipleri ve yatırımcılar muhasebeci ya da mali müşavire ihtiyaç duymaktadır. Muhasebeci bu kurum ya da kuruluşlar için yalnızca raporlama, vergilendirme ya da mali yönetim süreçlerini takip etme işlerinden sorumlu olan kişi değil aynı zamanda bu konularda bilgisine ve görüşüne başvurulmuş bilgi kaynağıdır. Buna bağlı olarak mali müşavirler ve muhasebeciler toplumdaki değişimlere ayak uydurabilen, sürekli kendini geliştiren ve mükelleflerinin beliren ihtiyaçlarına cevap verebilen kişilerdir.

---

¹⁸ S. Şengel, "Türkiye'de Muhasebe Meslek Elemanı Talebi Üzerine Bir Araştırma", Muhasebe ve Finansman Dergisi, S.50, Bursa, 2011, s. 170.

¹⁹ M. Katkat Özçelik, "Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Sorunları ve Bu Sorunların Cinsiyet Boyutu: Artvin ve Rize Örnekleri", Karadeniz Araştırmaları Dergisi, C. 15, S. 8, Ankara, 2018, s. 100.

Bu da mali müşavirler ve muhasebecilerin gerekli iletişim becerilerine sahip olabilmesi ve gerekli teknik bilgi ile donanmasına bağlıdır.²⁰

Mali müşavirler ve muhasebeciler alanına ilişkin birçok farklı konuda (finans, mali mevzuat, muhasebe, işletme vb.) vergi mükellefi olan müşterilerine danışmanlık ve müşavirlik sunar. Mükelleflerin ödeyecekleri vergiye ilişkin mali tablolarını düzenler. Mali müşavirler ayrıca kanunla belirlenmiş ilgili mevzuat ve muhasebe prensiplerini dikkate alarak mükelleflerinin beyannamelerini oluşturmak ve imzalamakla görevli olan kişilerdir. Denetim normları bağlamında Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu'ndan yetki almış mali müşavirler aynı zamanda Bağımsız Denetçi unvanına sahiplerdir.²¹

Buna ek olarak mali müşavirler kayıt dışı ekonominin önlenmesinde de önemli bir rol oynamaktadır. Kayıt dışı ekonomiyi önlemek ve devlete verdiği zararın önüne geçmek yalnızca yasal düzenlemelerle mümkün değildir. Dolayısıyla ülke içindeki ekonomik etkinliklerin kaydedilmesi ve raporlandırılması önemlidir. Muhasebe meslek mensuplarının etkin görevler üstlenmesi ekonomik faaliyetlerin kayıt altına alınmasını kolaylaştırarak devletin denetim gücünün de artmasına yardımcı olacaktır. Ayrıca mükellef ve meslek mensubu arasında kurulacak sağlıklı ilişkiler sayesinde devletin vergi inceleme yükünü asgariye indirerek vergi kayıp ve kaçığının önüne geçilmesini sağlayacak, mükelleflerin doğru beyanname hazırlamalarına zemin oluşturarak onların da sorun yaşamalarını önleyecektir.²²

Günümüzde değişen şartlara ve mükellef beklentilerine bağlı olarak muhasebeci ya da mali müşavirler yasada belirlenen çerçevenin dışında da hizmetler sunabilmektedir. Temelde mükelleflerin vergisel yükümlülüklerine ve bu yükümlülüklerin zamanında ve doğru bir şekilde yerine getirilebilmesine ilişkin hizmetler sunan mali müşavirler son dönemde özellikle mükelleflerinin işlerinin farklı alanlarına ilişkin karşılaştıkları sorunların çözümünde bir bilgi ve başvuru kaynağı görevi de görmektedir. Örneğin mükellefler mevzuatlarda yapılan değişiklikler, yeni bir işyeri ya da şube açma, iş hacimlerini nasıl büyütebileceklerine

---

²⁰ Arıkan, ss. 9-10.

²¹ T. Çetinoğlu, "Dünya'da ve Türkiye'de Yeminli Mali Müşavirlik Mesleği: Sorumlulukları, Sorunları ve Çözüm Önerileri", Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S. 45, Kütahya, 2015, ss. 73-74.

²² Ayboğa, s. 333.

ilişkin fırsatları araştırma ve yeni kaynaklar oluşturma gibi konularda mali müşavirlerden bilgi talep edebilmektedir.²³ Ancak mali müşavirler ve muhasebeciler tarafından üretilen bilginin tıp alanındaki yeni bir bilginin tüm toplum sağlığını doğrudan etkilediği gibi toplumsal ekonomiyi de doğrudan etkilediği unutulmamalıdır. Çünkü bu bilgiler ekonomik kaynakların doğru dağılımı açısından oldukça önemlidir.²⁴

Mali müşavirlik ve muhasebecilik mesleğinin toplumda ve ekonomik hayatta mühim bir yere sahip olmasının ve ciddi bir mesleki sorumluluk taşımasının önemli nedenleri vardır. Bu nedenler arasında hem toplumda hem de bireyler arasında mahkemeye başvurma oranlarının artması, ticari yaşamın ve faaliyetlerin günden güne daha karmaşık hale gelmesi, işletmelerde çalışan bireylerin mali yolsuzluklara karışması ve bunları ortaya çıkarmanın zorlaşması, işletmelerde ve kurumlarda yaşanan mali ve finansal başarısızlıklar, birey ve kurumların devletle ilişkilerinde menfaat sağlama isteğine sahip olması, mahkemelerde karşılaşılan mali ve finansal konularda daha fazla uzman desteğine ihtiyaç duyulması, ekonomik büyüme ve gelişmelere bağlı olarak ihtiyaç duyulan uzman sayısının artması olarak gösterilebilir.²⁵

İşletmeler ve kurumlar her ne kadar modern çağın gereklerini yerine getirirler ve örgütlenmelerini tam olarak sağlamış olsalar bile muhasebe meslek elemanlarına sahip olmadan faaliyetlerini gerektiği gibi yerine getiremez ve ilerleyemezler. Yani bir kurum ya da işletmelerinin faaliyetlerini eksiksiz bir şekilde yerine getirebilmesi ve ilerleyebilmesi muhasebe meslek mensuplarının varlığı ile doğrudan ilişkilidir. Devletin en temel gelir kaynaklarından biri olan verginin işletme açısından doğru bir şekilde hesaplanarak vaktinde ödenmesi öncelikle sürecin ilk aşamasında yer alan muhasebe meslek mensubu ile yakından ilişkilidir. Dolayısıyla muhasebe meslek mensupları yasalar ve denetimler ne kadar iyi olursa olsun mali sistemin sağlıklı işleyebilmesinde, işletmelerin sorumluluklarını tam olarak yerine

---

²³ G.Suadiye - C.Yükselen, “Mükelleflerin ve Muhasebecilerin Birbirlerinden Beklentileri: Hatay İlinde Bir Araştırma”, Mali Çözüm, S. 56, İstanbul, 2001, s. 71

²⁴ B. Marşap, “Muhasebe Mesleği Fonksiyonları ve Meslek Mensupların Nitelikleri”, Yaklaşım, Sayı, 37, Ankara, 1996, s.120.

²⁵ Ayboğa, s. 332.

getirmesinde ve devletin hizmetlerini tam olarak sunabilmesinde çok önemli bir role sahiptir.²⁶

1.3. Türkiye’de Mali Müşavirlik ve Muhasebecilik Mesleğinin Gelişimi

Muhasebecilik ve mali müşavirlik mesleğine ilişkin uygulamalar ülkemizde çok eski dönemlere kadar gitmektedir. İlk olarak İlhanlılar döneminde muhasebe alanına ilişkin yazılan eserle birlikte muhasebecilik uygulamalarının Türkiye’deki tarihi 13. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Genel muhasebe ile sınırlı olan geçmiş dönem uygulamaları özellikle 19. yüzyıl ortalarına kadar temelde devlet maliyesinin ve gelirlerinin denetlenmesi ve kontrol edilmesi ile sınırlı kalmıştır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde Fransız Ticaret Kanunu tercüme edilerek temel alınmasıyla çıkarılan ilk ticaret kanununun çıktığı 1850’li yıllara kadar ise geleneksel olarak tek kayıtlı muhasebe işlemleri yapılmıştır. Bu dönemden sonra ise çift kayıtlı muhasebe sistemi uygulanmaya başlamıştır. Daha sonra Türkiye Cumhuriyetinin kurulması, ekonomik yapının değişmesi ve dünyada yaşanan ekonomik gelişmeler gibi etkenlere bağlı olarak Türkiye’de Batı devletlerinin kullandığı modeller baz alınarak muhasebecilik ve mali müşavirlik gelişmeye ve ilerlemeye devam etmiştir.²⁷

Osmanlı İmparatorluğunun son döneminde ticaret kanununun Fransa’dan esinlenilerek hazırlanmış olmasına bağlı olarak Fransız muhasebe sistemi Türk muhasebe uygulamaları üzerinde önemli oranda etkili iken Birinci Dünya Savaşı’ndan itibaren iki ülke arasındaki ilişkilerin gelişmesine bağlı olarak Alman muhasebe sistemi Türk muhasebeciliği üzerinde etkili olmuştur. İki ülke arasındaki bağlarında etkisiyle 1960’lı yıllara kadar devam eden bu etki ardından yerini Amerikan muhasebe modeline bırakmıştır. Ülkemizde kullanılan muhasebe modeli 1960’lı yıllardan itibaren Amerikan modelini baz alarak gelişmeye devam etmiştir.²⁸

Muhasebeciliğin uzman bir meslek olarak kurulmasına ilişkin ilk gereksinimler özellikle Cumhuriyetin ilan edilmesi ile birlikte başlayan ekonomik atılımlar ile birlikte ortaya çıkmıştır. 1926 yılında kabul edilen Türk Ticaret Kanunu

---

²⁶ F.C. Ertaş, İşletmelerde Muhasebe Organizasyonu ve Muhasebe Mesleği, Ankara, 2002, s. 119

²⁷ Çetin, s.41.

²⁸ Çetin, ss. 41-42.

ile birlikte muhasebeye ilişkin üç defterin varlığı kabul edilmiştir. Bu defterler günlük defter, envanter defteri ve yapılan günlük yazışmaların kaydedilmesi ve birer örneklerinin tutulması için hazırlanan kopya defteridir. Türkiye'deki muhasebe yapısını ve muhasebecilik mesleğinin gelişimini etkileyecek temel yasalar ise 1926-1930 yılları arasında çıkarılan üç farklı vergi yasası olmuştur. Çıkarılan bu yasaların en önemli özelliği vergi ile birlikte muhasebe birlikteliğini gündeme getirmeleridir.²⁹

Bu kanunlardan ilki olan ve 1926 yılında çıkarılan Kazanç Vergisi Kanunu ile birlikte vergi sistemine beyanname usulü getirilmiştir. Bu yasa aynı zamanda muhasebe kayıtlarında belirtilen ve bir işletmenin mali tablosunda yer alan kardan vergi alınması gerektiğini belirten ilk yasadır. Ancak cumhuriyetin ilk yıllarında yeterli meslek mensubunun olmayışına bağlı olarak kanunda sıklıkla değişiklik yapılmıştır. Buna karşın verginin gerektirdiği özel defterlerin tutulmasını zorunlu tutması açısından önemlidir. 1927 yılında çıkarılan Muamele Vergisi Kanunu ise işletmenin aylık beyanmesine dayalı olarak elde ettiği gelir üzerinden alınacak verginin muhasebe kayıtlarından alınmasını düzenlemiştir. Ayrıca muhasebecilik ve mali müşavirliğin denetim fonksiyonuna değinen ilk yasadır. 1930 yılında yürürlüğe giren Dahili İstihlak Vergisi Kanunu ise vergi mükelleflerinin muhasebelerine ek defterler tutmaları gerektiğini belirtmiştir. Bu dönemde ayrıca meslek alanında yetişmiş eleman ihtiyacını karşılamak ve muhasebeci yetiştirmek için gerekli adımları atmak amacıyla Ticaret Liseleri yaygınlaştırılmış, 1936 yılında ise İstanbul Üniversitesinde İktisat Fakültesi kurulmuştur.³⁰

Sümerbank'ın 1933 yılında kurularak faaliyete başlaması ile birlikte işletmenin muhasebe faaliyetlerini kurarak temellerini atmak üzere Almanya'dan Profesör Sachsenberg davet edilerek Türkiye'ye gelmesi sağlanmıştır. Sachsenberg Sümerbank'ta kurduğu muhasebe sistemi ve yapısı ile daha önce ülkemizde kullanılmayan yeni muhasebe kavram uygulamalarına yer vermiş ve bu uygulamaların ülkemizde de bilinmesini sağlamıştır. Maliyet dağılım tabloları, maliyet türleri ve maliyet yerleri gibi uygulamalar işletmenin muhasebe uygulamalarında kendine yer bulmuş ve uygulanmıştır. Ayrıca Sümerbank için

²⁹ Y. Arıkan - B. Güvemli, "Türkiye'de Muhasebe Mesleğinin Gelişimi ve İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası(İSMMM)", Muftav Dergisi, Sayı 5, İstanbul, 2013, ss. 42-43.

³⁰ Arıkan - Güvemli, ss.43-44.

geliştirilen muhasebe yapısının bir parçası olan hesap planı, daha sonra da kurulan tüm kamu iktisadi teşebbüslerinde kullanılmıştır. Oluşturulan bu hesap planı muhasebe sistemi ve düzeni kuran işletmeler için önemli bir başlangıç noktası olmuştur.³¹

Türkiye’de muhasebe mesleğinin gelişimindeki en önemli aşamalardan biri de 1942 yılında “Eksper Muhasipler ve İşletme Organizatörleri Derneği’nin kurulması olarak kabul edilmektedir. Mesleğin gelişmesindeki önemli adımlardan biri olan dernek Profesör Osman Fikret Arkun ve arkadaşları tarafından kurulmuştur. Dernek 1967 yılında adını Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği (TMUD) olarak değiştirmiştir. Muhasebecilik alanındaki ilk özel girişim olan dernek mesleğin toplum tarafından bilinmesi ve tanımlanması alanında önemli çalışmalar yapmıştır. Dernek ayrıca özel kesim kuruluş ve işletmelerinin denetlenmesini sağlayacak bir mesleğin kurulması gerektiği amacıyla ortaya çıkmış ve varlığını devam ettirmiş ilk ciddi kuruluştur. TMUD dünyadaki muhasebe uygulamalarının ülkemize getirilmesi ve uluslararası alanda meslekle ilgili konularda ülkemizi temsil etmesi gibi önemli hizmetlerde bulunmuştur. Dernek ayrıca meslek yasası hazırlanması çalışmalarına ve muhasebe kongrelerinin düzenlenmesi gibi çalışmalarda aktif rol almıştır.³²

1964 yılında temelde iktisadi devlet teşekküllerinin finansal işlerini ve muhasebe düzenlerini incelemek, bu düzenlerin işleyişlerini gözden geçirmek ve bu işletmelerin tümünde uygulanabilir bir muhasebe sistemi geliştirmek amacıyla uzmanlardan oluşan bir komisyon kurulmuştur. Muhasebe teorisi alanında uzman olan bu ekip dört yıllık çalışma sonucunda çeşitli el kitapları hazırlamıştır. Daha sonra bastırılan bu el kitapları alanda kullanılmıştır.³³

Özellikle 1950’li yıllarda yürürlüğe giren vergi usul ve ticaret kanunları muhasebe sisteminin gelişmesi ve yerleşmesi için zemin hazırlaması bakımından önemlidir. Ancak bu kanunların biri devletin hakkını diğeri ise ekonomik faaliyetleri düzenlemeyi ve üçüncü kişilerin hakkını korumayı amaçladığı için muhasebe faaliyetleri açısından elde edilen sonuçlar farklılık göstermiştir. 1960’lı yıllardan

---

³¹ H. Çakır, Türkiye’de Muhasebe Mesleği ve Denetim Standartlarının Gelişimi – I, <http://www.muhasibetr.com/yazarlarimiz/hulya/002/> (19.02.2019)

³² M. Aysan, B. Sarıoğlu - K. Sarıoğlu, Cumhuriyetin 75. Yıldönümünde Muhasebe Tarihi, Ankara, 1998, ss.22-26.

³³ Çetin, s.46.

itibaren Türkiye’de kullanılan muhasebe sisteminin Amerikan muhasebe yapısının ve uygulamalarının etkisine girmesi de benzer şekilde muhasebe sisteminin ve prensiplerinin yasal beklentilerle uyuşmasını etkilemiş ve yaşanan farklılaşmalar daha belirgin hale gelmiştir. Muhasebe mesleğinin yasal statü kazandığı 1989 yılına kadar bu farklılaşma varlığını devam ettirmiştir.³⁴

Muhasebecilik ve mali müşavirliğe ilişkin 1958 yılında dönemin Maliye Bakanlığı “Serbest Hesap Mütahassıslığı Kanun Tasarısı” olarak adlandırılan bir yasa tasarısı hazırlamış ancak bu tasarı mecliste görüşülmediği için yasalaşamamıştır. Daha sonra bakanlık 1963 yılında “Serbest Mali Müşavirlik Kanun Tasarısı” adı ile yeni bir kanun tasarısı hazırlamıştır. Tasarı serbest müşavirlik ve yeminli müşavirliği ayrı ele alması bakımından önemlidir. Hazırlanan bu tasarı da yasalaşamamasına karşın 1966 yılında aynı tasarı temel alınarak yeni bir tasarı hazırlanmış ancak bu da mecliste yasa haline gelememiştir. 1983 yılında hazırlanan ve 1984 yılında meclise sevk edilen “Yeminli Mali Müşavirlik-Muhasebecilik Kanun Tasarısı” ise yine yasalaşamadan hükümet tarafından geri çekilmiştir.³⁵

1971 yılından itibaren Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulama Komisyonu tarafından yapılan çalışmalar sonucunda ortaya çıkan ve kabul edilen Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT) için Tekdüzen Muhasebe Sistemi geliştirilerek 01.01.1972 tarihinden itibaren uygulanmaya başlamıştır. Bu düzen Amerika’da kullanılan muhasebe uygulamaları dikkate alınarak hazırlanmıştır. Sistem muhasebe açısından önem taşımamasına karşın özel sektörde uygulama imkanı bulmakta zorluk yaşamış ve zaman içinde kendini yenileyemeyerek kullanılabilirliğini kaybetmiştir.³⁶

Son dönemde özellikle Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne üyelik sürecinde yaşanan gelişmelere bağlı olarak Avrupa Birliği tarafından kabul edilen yasa ve tasarılar da uyum sürevi başlamıştır. Bu bağlamda Ticaret Kanunu Komisyonu Türk Ticaret Kanunu’nu düzenlemek ve Avrupa uyum sürecine bağlı olarak yeniden gözden geçirmek üzere görevlendirilmiştir. Kanunun düzenlenmesine ilişkin

---

³⁴ F. Öksüz, “Küreselleşme Çabaları Doğrultusunda Batı Ülkelerinin Muhasebe Sistemindeki Gelişmeler”, IV. Türkiye Muhasebe Denetimi Sempozyum Kitabı, 5–9 Mayıs, Antalya, 1999, ss.152-153.

³⁵ B. Yıldırım, Bağımsız (serbest) Muhasebe Uzmanlığı Mesleği ve Türkiye’deki Uygulaması, İstanbul Üniversitesi, SBE, YYLT, İstanbul, 1990, s.33.

³⁶ E. Öz, - F. Çevikcan, “Vergi Kanunlarıyla Getirilen Düzenlemelerin Muhasebe Uygulamalarına Etkisi”, Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, C. 2, S. 1, Antalya, 2010, s.118.

hazırlıklar esnasında Alman ve İsviçre bilanço hukuku göz önüne alınarak hareket edilmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda hazırlanan Türk Ticaret Kanunu Türk Muhasebe Standartları'nı (TMS) da netliğe kavuşturmuştur. Ayrıca Sermaye Piyasası Kurulu mevzuatına tabi borsada işlem gören tüm sermaye şirketlerinin TMS'ye uygun olarak finansal tablolarını hazırlama ve bağımsız firmalarca denetlenmesi zorunluluğu getirilmiştir.³⁷

1.4. 3568 Sayılı Meslek Yasası

Muhasebecilik mesleği Türkiye Cumhuriyetinin kurulmasından itibaren atılan tüm ekonomik adımlardan ve ekonomik kalkınma hamlelerinden etkilenmiştir. Bir yandan özel sektörün yatırım yapmasını ve kalkınmada özel teşebbüslerin etkin rol oynamasını bir yandan da devlet kaynaklı ekonomik adımlar aracılığıyla ekonomik kalkınmayı hedefleyen model cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren benimsenerek kabul görmüştür. Ekonomi politikasının önemli oranda değişerek özel sektör yatırımlarının daha fazla önem kazanmaya başladığı 1980'li yıllara kadar devlet kaynaklı girişimler önemini korumaya devam etmiştir. Bütün bu değişimlere ve uluslararası ekonomideki değişimlere bağlı olarak ise dünyadaki ekonomik ve finansal değişimlere uyumlu bir muhasebe anlayışı geliştirilmesi gerekli olmuştur.³⁸

SM, SMMM ve YMM'lik yapan bireyler işletme ve iktisada ilişkin üst düzeyde bilgi ve birikimlerini kullanarak, hukuk ve muhasebe kültürü ve geleneklerine uygun olarak işletme ve kurumların muhasebe ve hesap işlerini takip eder. Bu alandaki planlamaya ek olarak yaşanan sorunların çözümlenmesi için de gayret eder ve adımlar atar. Devletin gerekli hizmetleri sunabilmek için vazgeçilmezi olan vergi denetimi konusunda bakanlığın ağır yükünü biraz daha azaltmak, vergi sisteminde yaşanabilecek yozlaşmaların önüne geçmek, işletmelerde güven ve ahlakı üst düzeye çıkarabilmek ve vergilendirmeye ilişkin kanunların uygulanmasında

---

³⁷ E. Dinç - O.Y.Atasel, "Türkiye'deki Muhasebe Anlayışının Gelişim Süreci ve Mevcut Durumun İncelenmesi", Karadeniz Teknik Üniversitesi, SBE, Sosyal Bilimler Dergisi, C. 6, S. 12, Trabzon, 2016, s.271

³⁸ Çetin,s.42

yaşanabilecek sorunları en aza indirmek için batı ülkelerine benzer bir mali müşavirlik kurumunun oluşturulması zorunluluk haline gelmiştir.³⁹

Türkiye’de muhasebecilik ve mali müşavirliğin uzun bir geçmişi olmasına karşın muhasebecilik ve hesap denetimi görece yakın bir dönemde yasalaşarak kamusal alanda tanınır hale gelmiştir. 1989 yılında çıkarılan “Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu” ile SM, SMMM ve YMM’lerin çalışma alanlarında yer alan muhasebe ve denetim gibi faaliyetler mesleki bir boyut kazanırken, bu alanda hizmet sunan meslek mensupları ise profesyonel bir kimliğe sahip olmuştur.⁴⁰

Kanundan önce muhasebe mesleği herhangi tanımlama ya da sınırlama yapmadan yalnızca okuma yazma bilen ve muhasebe işlerinde çalışan kişileri bile meslek elemanı olarak kabul etmiştir. Ancak belli bir temel eğitim almadan ve belirli şartları yerine getirmeden muhasebecilik ya da mali müşavirlik mesleğini yerine getirmek mümkün değildir. Dolayısıyla yasa ile birlikte meslekle ilgili gerekli düzenlemeler yapılmıştır.⁴¹

3568 sayılı meslek yasası muhasebeciliğin Türkiye’deki gelişimi adına bir devrim olarak nitelendirilebilir. Yasa ile birlikte Türkiye’de muhasebecilik ve mali müşavirlik kurumsal bir yapıya kavuşmuştur. Kanun Türkiye’deki tüm meslek mensupları (Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavir) için dayanak oluşturmaktadır. 1 Haziran 1989 tarihinde kabul edilen ve 13 Haziran 1989 tarih ve 20194 no.lu Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren kanun, dört alt bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde amaç açıklanmakta ve ardından mesleğin konusu, meslek mensubu olabilmenin genel şartları ve özel şartları, yapılacak sınavlar, meslek mensubunun yemin etmesi, tasdik yetkisi ve bu yetkiden doğan sorumluluklara değinilmektedir. İkinci bölümde meslek odaları ve bu odaların işleyişine (kuruluşu, gelirleri, yönetim organları, seçimleri vb.) ilişkin konulara

---

³⁹ Kurtcebe - Utku, s.91

⁴⁰ Çetin s.42

⁴¹ H. Ergin, “3568 Sayılı Kanun Çerçevesinde Muhasebecilik ve Mali Müşavirlik Mesleğinin Geliştirilmesindeki Eğitim Sorunları”, Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C. 19, S. 1-2, Eskişehir,1991, s. 88

değınilmektedir. İkinci bölümde meslek odalarının görevleri açıklanmakta, disiplin kurulu ve denetleme kurulundan söz edilmektedir. Son bölümde ise ücret, yasaklar meslek odalarının yurt dışında temsili gibi çeşitli konulara değınilmektedir.⁴²

3568 sayılı meslek yasası ile birlikte muhasebecilik mesleği ve meslek mensuplarının yasal statüye kavuşması ile birlikte kanunda yer alan geçici maddeler uyarınca geçici bir kurul oluşturulmuştur. Bu kurulun geçiş döneminde işlemleri yürütmesinin ardından mesleğin en üst organı olan ‘Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) kurulmuş ve örgütlenmiştir. Daha sonraki dönemde ise TÜRMOB bünyesinde Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu kurularak yaptığı çalışmalar sonucunda 1996 yılında Türkiye Muhasebe Standardı’ nı kabul ederek meslek standartlarının belirlenmesini sağlamıştır. Ayrıca yine TÜRMOB bünyesinde 2002 yılına kadar faaliyetlerini devam ettiren Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK)’ da muhasebe standartlarının belirlenmesine ve mesleğinin gelişmesine katkılar sağlamıştır.⁴³

2. MESLEK MENSUBU OLABİLMENİN ŞARTLARI

2.1. Meslek Mensubu Olmanın Genel Şartları

3568 Sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu’nun dördüncü maddesinde SM, SMMM ve YMM olabilmek için bir bireyin sahip olması gereken genel özellikler açıklanmaktadır. Kanunda belirtilen ve meslek mensubu olabilmek için sahip olunması gereken genel şartlar şu şekilde sıralanmaktadır:

a) T.C. vatandaşı olmak (yabancı serbest muhasebeci mali müşavirler hakkındaki hüküm saklıdır).

b) Medeni hakları kullanma ehliyetine sahip bulunmak.

---

⁴² E. H. Nazlıoğlu, Muhasebe Meslek Mensuplarında Tükenmişlik Sendromu Üzerine Bir Araştırma, Niğde Üniversitesi, SBE, YYLT, Niğde , 2009 , s.28

⁴³ Y. Koç Yalkın, Genel Muhasebe İlkeler ve Uygulamalar, Ankara, 2008, ss.15-17.

c) Kamu haklarından mahrum bulunmamak.

d) Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, (...) zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak.

e) Ceza veya disiplin soruşturması sonucunda memuriyetten çıkarılmış olmamak.

f) Meslek şeref ve haysiyetine uymayan durumları bulunmamak.⁴⁴

2.2. Meslek Mensubu Olmanın Özel Şartları

3568 Sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu'nun beşinci maddesinin A bölümünde serbest muhasebeci ve mali müşavir olabilmek için gerekli olan özel şartlar belirtilmektedir. Bu şartlar ise şunlardır;

a) Hukuk, iktisat, maliye, işletme, muhasebe, bankacılık, kamu yönetimi ve siyasal bilimler dallarında eğitim veren fakülte ve yüksekokullardan veya denkliği Yükseköğretim Kurumunca tasdik edilmiş yabancı yükseköğretim kurumlarından en az lisans seviyesinde mezun olmak veya diğer öğretim kurumlarından lisans seviyesinde mezun olmakla beraber bu fıkrada belirtilen bilim dallarından lisansüstü seviyesinde diploma almış olmak.

b) En az üç yıl staj yapmış olmak.

c) Serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavını kazanmış olmak. Kanunları uyarınca vergi inceleme yetkisini almış ve mesleki yeterlilik sınavında başarılı olduktan sonra YMM'lik sınavını vermiş olanlarda, SMMM lik sınavını kazanmış olma şartı aranmaz.

⁴⁴ .....; <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3568.pdf> (25.02.2019)

d) Serbest muhasebeci mali müşavirlik ruhsatını almış olmak.⁴⁵

Aynı kanunun dokuzuncu maddesinde ise YMM olabilmek için gerekli olan özel şartlar açıklanmaktadır. Kanuna göre YMM olabilmek için gerekli olan özel şartlar şunlardır;

a) En az 10 yıl serbest muhasebeci mali müşavirlik yapmış olmak,

b) Yeminli mali müşavirlik sınavını vermiş olmak,

c) Yeminli mali müşavir ruhsatını almış olmak.

Şu kadar ki, kanunları uyarınca vergi inceleme yetkisi almış olanların, bu yetkiyi aldıkları tarihten itibaren kamu kurum ve kuruluşlarında geçen hizmet süreleri ve bunların bilanço esasında defter tutan özel kuruluşların muhasebe birimlerinde birinci derece imza yetkisini haiz, muhasebenin fiilen sevk ve idare edilmesinden veya mali denetiminden sorumlu olarak geçen hizmet süreleri, yeminli mali müşavirlik ve serbest muhasebeci mali müşavirlik şirketlerinde geçen hizmet süreleri; serbest muhasebeci mali müşavirlerden bir işyerine bağlı olarak çalışanların bu işyerlerinde geçen hizmet süreleri ile hukuk, iktisat, maliye, işletme, muhasebe, bankacılık, kamu yönetimi ve siyasal bilimler dallarında öğretim üyeliği veya görevliliği yapmış olanların bu hizmetlerinde geçen süreleri serbest muhasebeci mali müşavirlikte geçmiş süre olarak kabul edilir. Ancak, kanunları uyarınca vergi inceleme yetkisini almış olanlardan yeterlilik sınavında başarılı olamayanların, sınav tarihinden sonra vergi inceleme yetkisini haiz olmaksızın kamu kurum ve kuruluşlarında geçen hizmet süreleri dikkate alınmaz.

Kanunları uyarınca vergi inceleme yetkisini almış ve mesleki yeterlilik sınavını vermiş olanlar, yeterlilik sınavını kazandıkları tarihten itibaren açılacak yeminli mali müşavirlik sınavlarına genel hükümlere göre katılabilirler. Ancak, bunların yeminli mali müşavir ruhsatını alabilmeleri için birinci fıkranın (a) bendindeki süreyi tamamlamaları şarttır.⁴⁶

---

⁴⁵ .....; <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3568.pdf> (25.02.2019)

⁴⁶ .....; <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3568.pdf> (25.02.2019)

Yeminli mali müşavirlerin ayrıca bu unvanı almaya hak kazandıktan sonra görevlerine başlamadan önce Asliye Ticaret Mahkemesinde yemin etmeleri gerekmektedir. Yemin metni şu şekildedir. “YMM’lik mesleğinin, bir kamu hizmeti olduğunu bilerek, Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına, mesleki kurallara ve meslek ahlakına uyacağıma, mesleğimi tam bir bağımsızlık, tarafsızlık ve dürüstlikle yerine getireceğime, üzerime aldığım işleri dikkat ve özenle yapacağıma, namusum ve şerefim üzerine yemin ederim.”⁴⁷

3. TÜRKİYE’DE MUHASEBECİLİK ve MALİ MÜŞAVİRLİK MESLEĞİNİN DURUMU

Türkiye’de muhasebecilik ve mali müşavirlik mesleğinin bilinmesi ve tanınması 1989 yılında yürürlüğe giren 3568 sayılı meslek kanunu ile birlikte büyük bir hız kazanmıştır. 20194 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe giren kanun hem mesleğin yasal çerçevesinin belirlenmesini sağlayan hem de mesleki örgütlenmenin oluşmasına zemin hazırlayan çok temel bir kanundur. Kanunda meslek mensupları Serbest Muhasebeci (SM), Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM) ve Yeminli Mali Müşavir (YMM) olarak tanımlanmıştır. 5786 sayılı kanun ile "Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu" olarak güncellenen kanunda ise ‘Serbest Muhasebeci Mali Müşavir’ ve ‘Yeminli Mali Müşavir’ kavramları kullanılmıştır. 5786 sayılı kanunda ayrıca muhasebe meslek birliğinin TÜRMOB olduğu belirtilmiştir.⁴⁸

Türkiye’de 2019 yılı Mart ayı itibariyle 3568 sayılı meslek kanunu hükümlerine göre, yetki almış SM, SMMM meslek mensubu sayısı 108.096 kişidir. YMM sayısı ise 4.790’dır. 2018 yılı Eylül ayında yetki almış SM, SMMM meslek mensubu sayısı 105.949, YMM sayısı 4771 iken aynı sayı 2016 yılı Kasım ayında

---

⁴⁷ G.Ceylan. 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ve 3568 sayılı kanun çerçevesinde Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlerin Sorumlulukları, Afyonkarahisar İli Uygulaması, Kocatepe Üniversitesi, SBE, YYLT, Afyon , 2011 , s.10.

⁴⁸ Çetin, s.48.

99.302'dir. Toplam meslek mensubu sayısı 2015 yılında ise 98.242'dir. Dolayısıyla ülkemizde SMMM ve YMM sayısının artış gösterdiği görülmektedir.⁴⁹

Türkiye'de muhasebecilik ve mali müşavirlik mesleğinin güncel durumuna ilişkin bilgiler ve TÜRMOB'da kayıtlı olan meslek mensuplarına ilişkin bilgiler aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 2. Meslek Mensuplarının Ünvana Göre Dağılımı

Unvan	Sayı	%
SM	8.432	7.5
SMMM	99.664	88.3
YMM	4.790	4.2
TOPLAM	112.886	100

Tablo 2'de görüldüğü gibi 2019 yılı mart ayı itibarı ile toplam TÜRMOB'a kayıtlı toplam meslek mensubu sayısı 112.886'dır. Bunlardan 8.432'si SM, 99.664'ü SMMM ve 4.790'ı YMM'dir. 26.07.2008 tarih ve 26948 sayılı ile resmi gazetede yayımlanan 3568 sayılı kanunda değişiklik yapılması hakkında kanun ile birlikte doğrudan SM olmanın yolu kapatılmış, SM'lere özel bir sınav hakkı verilerek SMMM olmalarına imkan sağlanmıştır. Tablo 2'de SM'lerin sayılarının SMMM ve YMM'lere oranla dikkat çekici düzeyde az olmasının nedeni mesleğe yeni girişlerin olmaması ve SM'lerin verilen sınav hakkıyla SMMM olmalarıdır.

⁴⁹ .....; <https://www.turmob.org/istatistikler> (07.04.2019).

Tablo 3. Meslek Mensuplarının Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

Okul Türü	SM Sayısı	SMMM Sayısı	YMM Sayısı	Toplam	%
İlköğretim	887	388	-	1.275	1.1
Meslek Lisesi	3.848	8.170	-	12.018	10.7
Ön Lisans	1.202	2.838	-	4.040	3.6
Lisans	2.452	81.059	3.760	87.271	77.3
Yüksek Lisans	42	7.065	705	7.812	6.9
Doktora	1	145	325	471	0.4
Toplam	8.432	99.665	4.790	112.887	100

Tablo 3’de görüldüğü gibi 2019 yılı mart ayı itibarı ile toplam TÜRMOB’a kayıtlı meslek mensuplarının 471’i doktora mezunu iken 7.812’si yüksek lisans, 87.271’i ise lisans mezunudur. Meslek mensuplarının 4.040’ı ön lisans, 12.018’i Meslek Lisesi, 1.275’i ise ilköğretim düzeyinde eğitim almıştır. SMMM olmanın özel şartlarından biri de en az lisans mezunu olmaktır. Dolayısıyla ilkokul, lise ve ön lisans mezunu olan 11.396 SMMM’nin SM’likten geçiş yapmış olan meslek mensupları olduğu söylenebilir. YMM’lerin tamamının en az lisans düzeyinde eğitim almış olmaları ise önemlidir.

Tablo 4. Meslek Mensuplarının Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	SM Sayısı	SMMM Sayısı	YMM Sayısı	Toplam	%
Erkek	6.945	69.307	4.407	80.659	71.5
Kadın	1.487	30.358	383	32.228	28.5
Toplam	8.432	99.665	4.790	112.887	100

Tablo 4’te görüldüğü gibi 2019 yılı mart ayı itibarı ile toplam TÜRMOB’a kayıtlı meslek mensuplarının 80.659’u (%71.5) erkek iken 32.228’i (%28.5) kadındır. SM grubunun içinde kadın meslek mensuplarının az olmasının mesleğin geçmişte bir erkek mesleği olarak görülmesi ve uygulanması, kadınların geçmişte çalışma hayatının içinde daha az yer almasından kaynaklandığı düşünülmektedir. SMMM’lerde yine erkeklerin kadınlara oranla daha fazla olması mesleğin hala günümüzde de erkek egemen bir meslek grubu olduğunu göstermektedir; fakat kadın

SM'lere göre kadın SMMM'lerin meslekte daha fazla yer aldıkları görülmektedir. Bu artışın nedeninin kadınların günümüzde çalışma hayatında daha fazla yer almaları ve mesleklerin kadın ya da erkek mesleği olarak değerlendirilmesine ilişkinin algının değişmeye başlamasıyla ilişkili olabileceği düşünülmektedir. YMM'lerde ise çok yüksek oranda (%92) erkek meslek mensuplarından oluştuğu görülmektedir. YMM olmanın şartlarının SM ve SMMM'ye göre daha ağır olması, meslekte ilerleyebilmek için ciddi bir emek, akademik kariyer ve meslekte geçirilen zamana duyulan ihtiyaç vb. gibi nedenler düşünüldüğünde SM'lerde olduğu gibi YMM'lerde de kadınların bu alanda kariyer yapmalarının erkeklere oranla çok daha zor olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 5. Meslek Mensuplarının Yaşa Göre Dağılımı

YAŞ ARALIĞI	SM Sayısı	SMMM Sayısı	YMM Sayısı	TOPLAM	%
0-25 Arası	-	3	-	3	0.002
26-30 Arası	-	2.214	-	2.214	2.0
31-35 Arası	9	12.370	9	12.388	11.0
36-40 Arası	116	21.754	279	22.149	19.6
41-45 Arası	481	20.244	665	21.390	18.9
46-50 Arası	790	14.859	490	16.139	14.3
51-55 Arası	1.360	10.188	653	12.201	10.8
56-60 Arası	2.032	6.975	630	9.637	8.6
61-65 Arası	1.691	5.243	561	7.495	6.6
66-70 Arası	1.027	3.385	533	4.945	4.4
71 ve Üstü	926	2.429	970	4.325	3.8
TOPLAM	8.432	99.664	4.790	112.886	100

Tablo 5'te görüldüğü gibi 2019 yılı mart ayı itibarı ile toplam TÜRMOB'a kayıtlı meslek mensuplarının 3'ü (%0.002) 0-25 yaş aralığında iken, 2.214'ü (%2.0) 26-30 yaş aralığında, 12.388'i (%11.0) 31-35 yaş aralığında, 22.149'u (%19.6) 36-40 yaş aralığında, 21.390'ı (%18.9) 41-45 yaş aralığında, 16.139'u (%14.3) 46-50 yaş

aralığında, 12.201'i (%10.8) 51-55 yaş aralığında, 9.637'si (%8.6) 56-60 yaş aralığında, 7.495'i (%6.6) 61-65 yaş aralığında, 4.945'i (%4.4) 66-70 yaş aralığında ve 4.325'i (%3.8) 71 yaş ve üzerindedir.

Muhasebe meslek mensuplarının büyük bir kısmının 35-50 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Meslek mensubu olabilmek için lisans eğitiminden sonra staja başlama ve bitirme, yeterlilik sınavlarına hazırlanma gibi faktörlere bağlı olarak meslek mensubu olmaya hak kazanma yaşı ortalama 30'lu yaşları, mesleğin önemli düzeyde bilgi birikimi ve deneyim gerektirmesi nedeniyle de ortalama 35'li yaşlarda meslek mensubu olarak çalışmaya başlanabilmektedir. Mesleğin dinamik bir meslek oluşu, sürekli güncellenen mevzuat ve teknolojik uygulamalar, özellikle bağımlı çalışan meslek mensuplarının belli bir yaştan sonra özel sektör tarafından daha az tecih edilmeleri gibi etkenlere ve zorluklara bağlı olarak meslek mensupları görece erken yaşlarda emekli olmayı tercih edebilmekte bu durum 50 yaş ve üzeri meslek mensubu sayısının azalmasına neden olabilmektedir. Ayrıca son yıllarda mesleğin daha tanınır bir hale gelmesiyle birlikte gençlerin mesleği daha fazla seçmeye başlamasının 50 yaş ve üzeri meslek mensuplarının oranını etkilediği düşünülmektedir.

Tablo 6. Meslek Mensuplarının Bağımlı-Bağımsız Çalışma Durumlarına Göre Dağılımı

ÇALIŞMA DURUMU	SM	SMMM	YMM	TOPLAM	%
SERBEST SAYISI	3.039	45.939	2.731	51.709	45,8
BAĞIMLI SAYISI	5.393	53.726	2.059	61.178	54,2
TOPLAM	8.432	99.665	4.790	112.887	100

Tablo 6'da görüldüğü gibi 2019 yılı mart ayı itibarı ile toplam TÜRMOB'a kayıtlı meslek mensuplarının 51.709'u (%45.8) serbest çalışırken 61.178'i (%54.2) bağımlı çalışmaktadır. Bağımlı çalışan meslek mensuplarının serbest çalışanlara oranla daha fazla olmasının nedeninin büro açma maliyetlerinden daha çok mükellef edinebilmenin zorluğu olduğu düşünülmektedir. Mükellef edinme meslek mensubunun çalışma hayatındaki başarısı, tecrübe ve deneyimleriyle doğru orantılı olsa dahi meslek mensubunun genii bir sosyal çevreye sahip olması ve iletişim becerisi de önemli birer faktördür. Bu etkenlerin yanı sıra meslekte mükellef

sayısında bir kota uygulamasının olmamasının, bir meslek mensubunun dilediği kadar mükellefe hizmet verebilmesinin diğer birçok meslek mensubunun bağımlı çalışan olarak kalmasının en etkili nedeni olduğu düşünülebilir.

Tablo 7. İstanbul'daki Meslek Mensuplarının Bağımlı-Bağımsız Çalışma Durumlarına Göre Dağılımı

ÜN VAN	SERBEST SAYISI	BAĞIMLI SAYISI	TOPLAM SAYI	%
İSTANBUL SMMMO	15.695	26.852	42.547	94.9
İSTANBUL YMMO	1.434	830	2.264	5.1
TOPLAM	17.129	27.682	44.811	100

Tablo 7'de görüldüğü gibi 2019 yılı mart ayı itibarı ile toplam ISMMMO'na kayıtlı meslek mensuplarının 17.129'u (%38.2) serbest çalışırken 27.682'si (%61.8) bağımlı çalışmaktadır. Türkiye geneli meslek mensupları ile karşılaştırıldığında İstanbul'da serbest çalışan SM ve SMMM'lerin daha düşük oranda olduğu görülmektedir. YMM'ler de ise Türkiye geneline kıyasla İstanbul YMMO'na bağlı serbest çalışanların oranının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

İSTANBUL İLİ MALİ MÜŞAVİRLERİNİN SOSYO-EKONOMİK VE SOSYO-KÜLTÜREL PROFİLİ

1. MESLEK MENSUPLARININ DEMOGRAFİK ve MESLEK SEÇİMİNE İLİŞKİN ÖZELLİKLERİ

1.1 . Meslek Mensuplarının Demografik Özellikleri

Araştırmaya katılan meslek mensuplarının demografik özelliklerine ilişkin detaylı bilgiler aşağıda sunulmuştur.

Tablo 8. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	<i>n</i>	%
Kadın	49	19.5
Erkek	202	80.5
Toplam	251	100

Tablo 8’de katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 49’u (%19.5) kadın iken 202’si (%80.5) erkektir. Türkiye genelinde kadın meslek mensubu sayısının erkek meslek mensuplarına oranla daha az olduğu bilinmektedir. Bu çalışmanın İstanbul’da ve sadece serbest çalışanlarla yapılmış olmasına bağlı olarak kadın meslek mensubu oranı Türkiye ortalamasının daha da altında kalmıştır. Buradan yola çıkarak İstanbul’da bağımsız çalışan kadın meslek mensuplarının sayısının oldukça az olduğu söylenebilir.

Tablo 9. Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımı

Yaş	<i>n</i>	%
20-30 arası	10	4
31-40 arası	78	31.1
41-50 arası	88	35.1
51-60 arası	54	21.5
61 ve üzeri	21	8.4
Toplam	251	100

Tablo 9’da katılımcıların yaşlarına göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 10’unun (%4.0) yaşı 20 ile 30 arası, 78’inin (%31.1) yaşı 31 ile 40 arası, 88’inin (%35.1) yaşı 41-50 arası, 54’ünün (%21.5) yaşı 51 ile 60 arası ve 21’inin (%8.4) yaşı 61 ve üzerindedir. TÜRMOB’un Mart 2019 açıklanan verilerinde de görüldüğü gibi meslek mensuplarının çoğunluğu 30-50 yaş arası grupta yer almaktadır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda çalışmanın örnekleminin de benzer bir dağılım gösterdiği söylenebilir. Yapılan benzer çalışmalarda bulguları desteklemektedir.⁵⁰

Tablo 10. Katılımcıların Doğum Yerlerine Göre Dağılımı

Doğum Yeri	<i>n</i>	%
Köy	43	17.1
Belde-İlçe	63	25.1
Küçükşehir	22	8.8
Büyükşehir	115	45.8
Yurtdışı	8	3.2
Toplam	251	100

Tablo 10’da katılımcıların doğum yerlerine göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 43’ü (%17.1) köyde, 63’ü (%25.1) belde ya da ilçede, 22’si (%8.8) küçük şehirde, 115’i (%45.8) büyükşehirde ve 8’i (%3.2) yurtdışında dünyaya gelmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun büyükşehirlerde doğmuş olması dikkat çekmektedir fakat çalışmanın İstanbul il sınırları içerisinde yapılmış olmasının bu sonucun elde edilmesinde etkili olduğu söylenebilir.

⁵⁰ O. Aydemir, “Muhasebe Meslek Mensuplarının Karşılaştıkları Sorunlar ve Beklentiler”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı 67, Bursa, 2015, ss.75-76

Tablo 11. Katılımcıların Mezun Oldukları Liseye Göre Dağılımı

Lise Türü	<i>n</i>	%
Ticaret Meslek Lisesi	138	55
Düz Lise	87	34.6
Diğer	26	10.4
Toplam	251	100

Tablo 11’de katılımcıların mezun oldukları lise türlerine göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 138’i (%55.0) ticaret meslek lisesi mezunu iken, 87’si (%34.6) düze lise, 26’sı ise (%10.4) diğer liselerden mezun olmuştur. Ticaret Meslek Liseleri meslek mensuplarının bu mesleği seçmelerinde etkin rol oynamıştır.

Tablo 12. Katılımcıların Üniversite Mezunu Olup Olmalarına Göre Dağılımı

Üniversite Mezunu	<i>n</i>	%
Evet	236	94
Hayır	15	6
Toplam	251	100

Tablo 12’de katılımcıların üniversite mezunu olup olmalarına göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 236’sı (%94.0) üniversite mezunu iken 15’i (%6.0) üniversite mezunu değildir.

Tablo 13. Katılımcıların Mezun Oldukları Bölümlere Göre Dağılımı

Bölüm	<i>n</i>	%
İşletme	155	65.7
İktisat	64	27.1
Açık Öğretim	9	3.8
Diğer	8	3.4
Toplam	236	100

Tablo 13’te katılımcılardan üniversite mezunu olanların mezun oldukları bölümlere göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 236 üniversite mezunu meslek mensubundan 155’i (%65.7) işletme bölümü mezunu iken,

64'ü (%34.6) iktisat bölümünden, 9'u (%3.8) açık öğretim fakültesinde, 8'i ise (%3.4) diğer bölümlerden mezun olmuştur.

Tablo 14. Katılımcıların Lisansüstü Eğitim Alıp Almamalarına Göre Dağılımı

Lisansüstü Eğitim	<i>n</i>	%
Evet	12	5.1
Hayır	224	94.9
Toplam	236	100

Tablo 14'te katılımcılardan üniversite mezunu olanların lisansüstü eğitim alıp almamalarına göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 236 üniversite mezunu meslek mensubundan 12'si (%5.1) lisans üstü eğitim almış iken 224'ü (%94.9) lisansüstü eğitim almamıştır.

Tablo 15. Katılımcıların Mezun Oldukları Üniversite Türünde Göre Dağılımı

Üniversite	<i>n</i>	%
Devlet Üniversitesi	235	99.6
Vakıf Üniversitesi	1	0.4
Toplam	236	100

Tablo 15'te katılımcılardan üniversite mezunu olanların mezun oldukları üniversite türlerine göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 236 üniversite mezunu meslek mensubundan 235'i (%99.4) devlet üniversitelerinde öğrenim görmüş iken 1'i (%0.4) vakıf üniversitelerinde öğrenim görmüştür.

Tablo 16. Katılımcıların Bildikleri Yabancı Dillere Göre Dağılımı

Yabancı Dil	<i>n</i>	%
İngilizce	210	83.7
Diğer	41	16.3
Toplam	251	100

Tablo 16'da katılımcıların bildikleri yabancı dillere göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 210'u (%83.7) İngilizce bilirken 41'i (%16.3) diğer yabancı dilleri (Almanca, Fransızca, Arapça vb.) bildiğini belirtmektedir.

Tablo 17. Katılımcıların Yabancı Dil Düzeylerine Göre Dağılımı

Yabancı Dil Düzeyi	<i>n</i>	%
Başlangıç	80	31.9
Orta	152	60.6
İyi	17	6.8
Çok iyi	2	0.8
Toplam	251	100

Tablo 17’de katılımcıların yabancı dil bilme düzeylerine göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 80’i (%31.9) bir yabancı dili başlangıç düzeyinde bilmekteyken; 152’si (%60.6) orta düzeyde, 17’si (%6.8) iyi düzeyde ve 2’si(%0.8) çok iyi düzeyde bilmektedir.

Tablo 18. Katılımcıların Medeni Durumları Göre Dağılımı

Medeni Durum	<i>n</i>	%
Evli	200	79.7
Bekar	42	16.7
Boşanmış-Ayrılı	9	3.6
Toplam	251	100

Tablo 18’de katılımcıların medeni durumlarına göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 200’ü (%79.7) evli, 42’si (%16.7) bekar ve 7’si(%3.6) ise eşinden boşanmıştır.

Tablo 19. Katılımcıların Eşlerinin Mesleklerine Göre Dağılımı

Meslek	<i>n</i>	%
SMMM	7	3.5
Muhasebe Meslek Elemanı	19	9.5
Memur	25	12.5
İşçi	11	5.5
Emekli	33	16.5
Ev Hanımı	87	43.5
Diğer	18	9
Toplam	200	100

Tablo 19’da katılımcılardan evli olanların eşlerinin mesleklerine göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 200 evli meslek mensubundan 7’sinin (%3.5) eşi SMMM, 19’unun (%9.5) eşi muhasebe meslek

elemanı, 25'inin (%12.5) eşi memur, 11'inin (%5.5) eşi işçi, 33'ünün (%16.5) eşi emekli, 87'sinin (%43.5) eşi ev hanımı ve 18'inin (%9.0) eşi diğer meslek gruplarındandır.

Tablo 20. Katılımcıların Çocuk Sayılarına Göre Dağılımı

Çocuk Sayısı	<i>n</i>	%
Çocuğu Yok	42	16.7
1	21	8.4
2	75	29.9
3	86	34.3
4	27	10.8
Toplam	251	100

Tablo 20'de katılımcıların çocuk sayılarına göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 42'si (%16.7) çocuk sahibi değilken, 21'i (%8.4) bir çocuk, 75'i (%29.9) iki çocuk, 86'sı (%34.3) üç çocuk ve 27'si ise (%10.8) dört çocuk sahibidir.

Tablo 21. Katılımcıların Çocuklarının Okul Türlerine Göre Dağılımı

Okul Türü	<i>n</i>	%
Devlet Okulu	112	53.6
Özel Okul	57	27.3
Okula Gitmiyor	40	19.1
Toplam	209	100

Tablo 21'de katılımcılardan çocuk sahibi olanların çocuklarının öğrenim gördükleri okul türlerine göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan ve çocuk sahibi olan toplam 209 meslek mensubundan 112'sinin (%53.6) çocuğu devlet okullarında öğrenim görmekte iken; 57'sinin (%27.3) çocuğu özel okullarda öğrenim görmektedir. 40'ının (%19.1) çocuğu ise okula gitmemektedir.

Tablo 22. Katılımcıların Çocuklarının Sanat Eğitimi Alıp Almamalarına Göre Dağılımı

Sanat Eğitimi	<i>n</i>	%
Evet	68	32.5
Hayır	141	67.5
Toplam	209	100

Tablo 22’de çocuk sahibi olan katılımcıların çocuklarının bir sanat dalında eğitim alıp almamalarına göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan ve çocuk sahibi olan toplam 209 meslek mensubundan 68’i (%32.5) çocuklarının bir sanat dalında eğitim aldığını belirtirken; 141’i (%67.5) çocuklarının bir sanat dalında eğitim almadığını belirtmektedir.

Tablo 23. Katılımcıların Çocuklarının Eğitim Almasını İstedikleri Alanlara Göre Dağılımı

Alan	<i>n</i>	%
Tıp	51	24.4
İdari Bilimler	12	5.7
Güzel Sanatlar	14	6.7
Mühendislik	34	16.3
Sosyal Bilimler	14	6.7
Hukuk	19	9.1
Diğer	65	31.1
Toplam	209	100

Tablo 23’te katılımcılardan çocuk sahibi olanlarının çocuklarının eğitim almalarını istedikleri alanlara dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan ve çocuk sahibi olan toplam 209 meslek mensubundan 51’i (%24.4) çocuklarının tıp eğitimi almasını, 12’si (%5.7) idari bilimler alanında eğitim almasını, 14’ü (%6.7) güzel sanatlar eğitimi almasını, 34’ü (%16.3) mühendislik eğitimi almasını, 14’ü (%6.7) sosyal bilimler alanında eğitim almasını, 19’u (%9.1) hukuk alanında eğitim almasını ve 65’i (%31.1) diğer alanlarda eğitim almasını istemektedir.

Tablo 24. Katılımcıların Çocuklarının Mesleklerini Devam Ettirmelerini İstemelerine Göre Dağılımı

Devam Ettirme İsteği	<i>n</i>	%
Evet	63	30.1
Hayır	146	69.9
Toplam	209	100

Tablo 24’te çocuk sahibi olan katılımcıların çocuklarının kendileri ile aynı mesleği yapıp yapmamalarını istemelerine göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan ve çocuk sahibi olan toplam 209 meslek mensubundan 63’ü

(%30.1) çocuklarının aynı mesleği devam ettirmesini istediğini belirtirken; 146'sı (%69.9) çocuklarının aynı mesleği devam ettirmesini istemediğini belirtmektedir.

Tablo 25. Katılımcıların Ebeveynlerinin Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Eğitim Düzeyi	Anne		Baba	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
Okur-Yazar Değil	31	12.4	15	6.06
İlkokul	149	59.4	144	57.4
Ortaokul	25	10.0	36	14.3
Lise	36	14.3	34	13.5
Üniversite	10	4.0	22	8.8
Toplam	251	100	251	100

Tablo 25'de katılımcıların ebeveynlerinin eğitim düzeylerine göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 31'inin (%12.4) annesi, 15'inin ise (%6.6) okur yazar değildir. Katılımcılardan 149'unun (%59.4) annesi, 144'ünün ise babası (%57.4) ilkokul mezunu; 25'inin (%10.0) annesi, 36'sının ise (%14.3) babası ortaokul mezunu; 36'sının (%14.3) annesi, 34'ünün ise (%13.5) babası lise mezunu ve 10'unun (%4.0) annesi, 22'sinin babası (%8.8) ise üniversite mezunudur.

Tablo 26. Katılımcıların Babalarının Mesleklerine Göre Dağılımı

Meslek	<i>n</i>	%
SMMM	9	3.6
Muhasebe Meslek Elemanı	27	10.8
Memur	29	11.6
İşçi	53	21.1
Emekli	38	15.1
Esnaf	46	18.3
Çiftçi	28	11.2
Diğer	21	8.4
Toplam	251	100

Tablo 26'da katılımcıların babalarının mesleklerine göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubunun 9'unun (%3.6) babası SMMM, 27'sinin (%10.8) babası muhasebe meslek elemanı, 29'unun (%11.6) babası memur, 53'ünün (%21.1) babası işçi, 38'inin (%15.1) babası emekli,

46'sının (%18.3) babası esnaf, 28'inin (%11.2) babası çiftçi ve 21'inin (%8.4) babası diğer meslek dallarındandır.

Tablo 27. Katılımcıların Annelerinin Mesleklerine Göre Dağılımı

Meslek	n	%
Ev Hanımı	204	81.3
Muhasebe Meslek Elemanı	3	1.2
Memur /İşçi/Esnaf	10	4
Emekli	12	4.8
Çiftçi	8	3.2
Diğer	14	5.6
Toplam	251	100

Tablo 27'de katılımcıların annelerinin mesleklerine göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubunun 204'ünün (%81.3) annesi ev hanımı, 3'ünün (%1.2) annesi muhasebe meslek elemanı, 10'unun (%4.0) annesi memur, işçi ya da esnaf, 12'sini (%4.8) annesi emekli, 8'inin (%3.2) annesi çiftçi ve 14'ünün (%5.6) annesi diğer meslek dallarındandır.

Tablo 28. Katılımcıların Ebeveynlerinin Gelir Düzeyine Göre Dağılımı

Gelir Düzeyi	n	%
Düşük	68	27.1
Orta Altı	17	6.8
Orta	134	53.4
Orta Üstü	26	10.4
Yüksek	6	2.4
Toplam	251	100

Tablo 28'de katılımcıların ebeveynlerinin gelir düzeyine göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubunda 68'i (%27.1) ebeveyninin gelir düzeyini düşük, 17'si (%6.8) orta altı, 134'ü (%53.4) orta, 26'sı (%10.4) orta üstü ve 6'sı (%2.4) yüksek olarak algılamaktadır.

Tablo 29. Katılımcıların Evlerinin Mülkiyet Durumuna Göre Dağılımı

Ev	n	%
Kendime Ait	148	59
Aile Fertlerine Ait	72	28.7
Kira	31	12.3
Toplam	251	100

Tablo 29’da katılımcıların evlerinin mülkiyet durumuna göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubunda 148’inin (%59.0) evi kendine aitken, 75’sinin (%28.7) evi aile fertlerine ait ve 31’inin (%12.3) evi kiralıktır.

Tablo 30. Katılımcıların Araçlarının Mülkiyet Durumuna Göre Dağılımı

Araç	<i>n</i>	%
Kendime Ait	174	69.3
Aile Fertlerine Ait	16	6.4
Kira	1	0.4
Aracım Yok	60	23.9
Toplam	251	100

Tablo 30’da katılımcıların araçlarının mülkiyet durumuna göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubunda 174’ünün (%69.3) aracı kendine aitken, 16’sının (%6.4) aracı aile fertlerine ait ve 1’inin (%0.4) ise aracı kiralıktır. Katılımcılardan 60’ının ise (%23.9) aracı yoktur.

Tablo 31. Katılımcıların Kendilerini Nasıl Tanımladıklarına Göre Dağılımı

Tanımlayıcı Sıfat	<i>n</i>	%
Çalışkan-Disiplinli	24	9.6
İşkolik	8	3.2
Ahlaklı-Dürüst-Güvenilir	29	11.6
Yorgun	8	3.2
Güleryüzlü-Samimi-İçten-Dost Canlısı	23	9.2
Yardımsever-İyiliksever-Merhametli	19	7.6
Planlı-İlkeli-Titiz	22	8.8
Meraklı-Kararlı	34	13.5
Mücadeleci-Cesur	11	4.4
Diğer (Olumlu Sıfatlar)	45	17.9
Diğer (Olumsuz Sıfatlar)	28	11.2
Toplam	251	100

Tablo 31’de katılımcıların kendilerini en iyi tanımlayan özelliğe ilişkin soruya verdikleri cevaba göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubununun 24’ü (%9.6) kendini çalışkan-disiplinli, 8’i (%3.2) işkolik, 29’u (%11.6) dürüst-ahlaklı-güvenilir, 8’i (%3.2) yorgun, 23’ü (%9.2) güleryüzlü-samimi-içten-dost-canlısı, 19’u (%7.6) yardımsever-iyiliksever-

merhametli, 22'si (%8.8) planlı-ilkeli-titiz, 34'ü (%13.5) meraklı-kararlı, 11'i (%4.4) mücadeleci-cesur olarak tanımlarken; 45'i (%17.9) kendini diğer olumlu sıfatlarla (mutlu, sabırlı, zeki, akıllı, uyumlu, pozitif, insancıl vb.) tanımlamakta 28'i ise (%11.2) kendini olumsuz sıfatlarla (kararsız, aceleci, vasat, takıntılı, sabırsız vb.) tanımlamaktadır.

1.2 Meslek Mensuplarının SMMM Mesleğini Seçmelerine İlişkin Özellikleri

Araştırmaya katılan meslek mensuplarının meslek seçimlerini etkileyen süreçlere ilişkin bilgiler aşağıda sunulmuştur.

Tablo 32. Katılımcıların Yakınlarından Meslek Mensubu Olup Olmamasına Göre Dağılımı

Meslek Mensubu Akraba	<i>n</i>	%
Evet	89	35.5
Hayır	160	63.7
Bilmiyorum	2	0.8
Toplam	251	100

Tablo 32'de katılımcıların aile bireylerinden ya da akrabalarından meslek mensubu olanların var olup olmadığına göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 86'sının (%35.5) ailesinde ya da akrabalarında meslek mensubu bir birey varken, 160'ının (%63.4) ailesinde ya da akrabaları arasında meslek mensubu birey yoktur. 2 (%0.8) katılımcının ise bu konuda bilgisi yoktur.

Tablo 33. Katılımcıların Mesleği Seçme Nedenlerine Göre Dağılımı

Neden	<i>n</i>	%
Gelir Düzeyi	7	2.8
Mesleğe Duyulan İlgi	87	34.7
Saygınlık Görmesi	5	2
Bilinçsizce	79	31.5
Aile-Arkadaş Yönlendirmesi	63	25.1
Diğer	10	4
Toplam	251	100

Tablo 33'te katılımcıların mesleği seçme nedenlerine göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 7'si (%2.8) mesleğin gelir düzeyinden dolayı, 87'si (%34.7) mesleğe duyulan ilgiden dolayı, 5'i (%2.0) mesleğin saygınlığından dolayı, 63'ü (%25.1) aile ya da arkadaşlarının yönlendirmesine bağlı olarak ve 10'u (%4.0) diğer nedenlerden dolayı mesleği seçtiğini belirtmiştir. 79'u ise (%31.5) mesleği bilinçsizce seçtiklerini belirtmiştir.

Tablo 34. Katılımcıların Mesleklerin Saygınlığına İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Meslek	<i>n</i>	%
Öğretmen	79	31.5
Politikacı	4	1.6
Doktor	53	21.1
Mühendis	6	2.4
SMMM	9	3.6
Avukat	6	2.4
İş Adamı	2	0.8
Bilim Adamı	55	21.9
Sanatçı	16	6.4
Diğer	21	8.4
Toplam	251	100

Tablo 34'te katılımcıların mesleklerin saygınlığına ilişkin görüşlerine göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 79'u (%31.5) öğretmenliğin, 4'ü (%1.6) politikacılığın, 53'ü (%21.1) doktorluğun, 6'sı (%2.4) mühendisliğin, 9'u (%3.6) SMMM'nin, 6'sı (%2.4) avukatlığın, 2'si (%0.8) iş adamlığının, 55'i (%21.9) bilim adamlığının, 16'sı (%6.4) sanatçılığın ve 21'i (%8.4) diğer mesleklerin saygın meslekler olduğunu belirtmektedir.

Tablo 35. Katılımcıların Farklı Meslek Seçebilselerdi Hangisi Olabileceğine İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Meslek	<i>n</i>	%
SMMM	90	35.9
Mühendis-Mimar	39	15.5
Doktor-Dış Hekimi	31	12.4
Öğretmen-Memur	27	10.8
Hukukçu	11	4.4
Sanatçı-Sporcu	13	5.2
Esnaf-Ticaret	12	4.8
Asker	5	2.2
Diğer	16	9.2
Toplam	23	100

Tablo 35’de katılımcıların şu an mesleklerine yeniden seçiyor olsalardı bu mesleğin ne olacağına ilişkin soruya verdikleri cevaba göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 90’ı (%35.9) tekrar SMMM olmayı seçeceğini belirtirken, 39’u (%15.5) mühendislik-mimarlık, 31’i (%12.4) doktorluk- dış hekimliği, 27’si (%10.8) öğretmenlik-memurluk, 11’i (%4.4) hukukçuluk, 13’ü (%5.2) sanatçılık-sporculuk 12’si (%4.8) esnaflık-ticaret işleri, 5’i (%2.2) askerlik, ve 16’sı (%9.2) diğer meslekleri (turizmci, sosyolog, noter, bürokrat, eczacı vb.) seçeceğini belirtmektedir.

2. MESLEK MENSUPLARININ MESLEKİ DURUMLARINA ve SORUNLARINA İLİŞKİN BİLGİLER

2.1. Meslek Mensuplarının Mesleki Durumlarına İlişkin Bilgiler

Araştırmaya katılan meslek mensuplarının mesleki durumlarına ilişkin bilgiler aşağıda sunulmuştur.

Tablo 36. Katılımcıların Ruhsatsız Olarak Mesleğin İçinde Olma Sürelerine Göre Dağılımı

Süre	<i>n</i>	%
0-5 Yıl	201	87.8
6-10 Yıl	20	8.7
11-15 Yıl	3	1.3
16-20 Yıl	5	2.2
Toplam	229	100

Tablo 36’da katılımcıların ruhsatsız olarak mesleğin içinde olma sürelerine göre dağılımları verilmiştir. Buna göre toplam 229 meslek mensubundan 201’i (%87.8) 0-5 yıl arası, 20’si (%8.7) 6-10 yıl arası, 3’ü (%1.3) 11-15 yıl arası ve 5’i (%2.2) 16-20 yıl arası ruhsatsız olarak mesleğin içinde olduklarını belirtmektedir

Tablo 37. Katılımcıların SM Olarak Meslekte Olma Sürelerine Göre Dağılımı

Süre	<i>n</i>	%
0-5 Yıl	85	41.7
6-10 Yıl	77	37.7
11-15 Yıl	26	12.7
16-20 Yıl	14	5.9
21 Yıl ve Üzeri	4	2
Toplam	204	100

Tablo 37’de katılımcıların SM olarak mesleğin içinde olma sürelerine göre dağılımları verilmiştir. Buna göre toplam 204 meslek mensubundan 85’i (% 41.7) 0-5 yıl arası, 77’si (% 37.7) 6-10 yıl arası, 26’sı (%12.7) 11-15 yıl arası, 14’ü (% 5.9) 16-20 yıl arası ve 4’ü (%2.0) 21 yıl ve daha üzeri süredir SM olarak mesleğin içinde olduklarını belirtmektedir.

Tablo 38. Katılımcıların SMMM Olarak Meslekte Olma Sürelerine Göre Dağılımı

Süre	<i>n</i>	%
0-5 Yıl	64	25.5
6-10 Yıl	57	22.7
11-15 Yıl	45	17.9
16-20 Yıl	28	11.2
21 Yıl ve Üzeri	57	22.7
Toplam	251	100

Tablo 38’de katılımcıların SMMM olarak mesleğin içinde olma sürelerine göre dağılımları verilmiştir. Buna göre toplam 251 meslek mensubundan 64’ü (% 25.5) 0-5 yıl arası, 57’si (% 22.7) 6-10 yıl arası, 45’i (%17.9) 11-15 yıl arası, 28’i (% 11.2) 16-20 yıl arası ve 57’si (% 22.7) 21 yıl ve daha üzeri süredir SMMM olarak mesleğin içinde olduklarını belirtmektedir.

Tablo 39. Katılımcıların Mükellef Sayılarına Göre Dağılımı

Müşteri Sayısı	Bilanço		İşletme		Serbest Meslek	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
0-15 Arası	105	41.8	98	39.0	234	93.2
16-30 Arası	83	33.1	92	36.7	13	5.2
31-45 Arası	29	11.6	27	10.8	4	1.6
46-60 Arası	16	6.4	25	10.0	0	0
61 ve Üzeri	18	7.2	9	3.6	0	0
Toplam	251	100	251	100	251	100

Tablo 39’da katılımcıların mükellef sayılarına göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubunun 105’inin (% 41.8) 0-15 arası, 83’ünün (% 33.1) 16-30 arası, 29’unun (%11.6) 31-45 arası, 16’sının (%6.4) 46-60 arası ve 18’inin (% 7.2) 61 ve üzeri sayıda bilanço müşterisi bulunmaktadır. Katılımcılardan 98’inin (% 39.0) 0-15 arası, 92’sinin (% 36.7) 16-30 arası, 27’sinin (%10.8) 31-45 arası, 25’inin (% 10.0) 46-60 arası ve 9’unun (% 3.6) 61 ve üzeri sayıda işletme müşterisi bulunmaktadır. Öte yandan katılımcılardan 234’ünün (% 93.2) 0-15 arası, 13’ünün (% 5.2) 16-30 arası ve 4’ünün (%1.6) 31-45 arası sayıda serbest meslek müşterisi bulunmaktadır.

Tablo 40. Katılımcıların Bağımsız Denetim Lisansına Sahip Olup Olmamalarına Göre Dağılımı

Bağımsız Denetim Lisansı	<i>n</i>	%
Evet	45	17.9
Hayır	206	82.1
Toplam	251	100

Tablo 40’ta katılımcıların bağımsız denetim lisansına sahip olup olmamalarına göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 45’i (% 17.9) bağımsız denetim lisansına sahip olduğunu belirtirken; 206’sı (% 82.1) bağımsız denetim lisansına sahip olmadığını belirtmektedir.

Tablo 41. Katılımcıların Aylık Cirolarına Göre Dağılımı

Aylık Ciro	<i>n</i>	%
1000 – 5000 TL Arası	64	25.5
6000 – 15000 TL Arası	123	49
16000 – 25000 TL Arası	32	12.7
26000- 35000 TL Arası	5	2
36000 TL ve Üzeri	4	1.6
Belirtmek İstemiyorum	23	9.2
Toplam	251	100

Tablo 41’de katılımcıların aylık cirolarına göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 64’ü (% 25.5) aylık cirosunun 1000 -5000 TL arası olduğunu, 123’ü (% 49.0) 6000 – 15000 TL arası olduğunu, 32’si (%12.7) 16000 – 25000 TL arası olduğunu, 5’i (%2.0) 26000 – 35000 TL arasın olduğunu ve 4’ü (%1.6) 36000 TL ve üzeri olduğunu belirtmektedir. Katılımcılardan 23’ü ise (%9.2) aylık cirosunu söylemek istemediğini belirtmiştir.

Tablo 42. Katılımcıların Aylık Gelirlerine Göre Dağılımı

Aylık Gelir	<i>n</i>	%
1000 – 5000 TL Arası	110	43.8
6000 – 15000 TL Arası	107	42.6
16000 – 25000 TL Arası	11	4.4
26000- 35000 TL Arası	3	1.2
36000 TL ve Üzeri	2	0.8
Belirtmek İstemiyorum	18	7.2
Toplam	251	100

Tablo 42’de katılımcıların aylık gelirlerine göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 110’u (% 43.8) aylık gelirinin 1000 -5000 TL arası olduğunu, 107’si (% 42.6) 6000 – 15000 TL arası olduğunu, 11’i (%4.4) 16000 – 25000 TL arası olduğunu, 3’ü (%1.2) 26000 – 35000 TL arasın olduğunu ve 2’si (%0.8) 36000 TL ve üzeri olduğunu belirtmektedir. Katılımcılardan 18’i ise (%7.2) aylık gelirini söylemek istemediğini belirtmiştir.

Tablo 43. Katılımcıların Meslek Sonrası Gelir Değişimlerine Göre Dağılımı

Gelir Düzeyi	n	%
Azaldı	24	9.6
Değişmedi	57	22.7
Arttı	170	67.7
Toplam	251	100

Tablo 43'te katılımcıların meslek sonrası gelir düzeylerinin değişip değişmediğine göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 24'ü (% 9.6) meslek sonrası gelirinin azaldığını belirtirken; 170'i (% 67.7) arttığını belirtmektedir. 57 (%22.7) katılımcı ise meslek sonrası gelirinde bir değişim olmadığını belirtmektedir.

2.2. Meslek Mensuplarının Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Bilgiler

Araştırmaya katılan meslek mensuplarının iş yerinde yaşadıkları sorunlara ilişkin bilgiler aşağıda sunulmuştur.

Tablo 44. Katılımcıların Kazanç Yetersizliğine İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Kazanç Yetersizliği	n	%
Hiç Sorun Değil	1	0.4
Düşük Düzeyde Sorun	52	20.7
Orta Düzeyde Sorun	103	41
Yüksek Düzeyde Sorun	95	37.8
Toplam	251	100

Tablo 44'te katılımcıların iş yerinde yaşadıkları sorunlardan kazanç yetersizliğine ilişkin görüşlerine göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan yalnızca 1'i (% 0.4) kazanç yetersizliğini hiç sorun olarak görmezken, 52'si (% 20.7) düşük düzeyde, 103'ü (% 41.0) orta düzeyde ve 95'i ise (%37.8) yüksek düzeyde sorun olarak görmektedir.

Tablo 45. Katılımcıların Kalifiye Eleman Sorununa İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Kalifiye Eleman Sorunu	n	%
Hiç Sorun Değil	8	3.2
Düşük Düzeyde Sorun	46	18.3
Orta Düzeyde Sorun	92	36.7
Yüksek Düzeyde Sorun	105	41.8
Toplam	251	100

Tablo 45’de katılımcıların iş yerinde yaşadıkları sorunlardan kalifiye eleman problemine ilişkin görüşlerine göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 8’i (% 3.2) kalifiye eleman sıkıntısını hiç sorun olarak görmezken, 46’sı (% 18.3) düşük düzeyde, 92’si (% 36.7) orta düzeyde ve 105’i ise (%41.8) yüksek düzeyde sorun olarak görmektedir.

Tablo 46. Katılımcıların İş Yerindeki İlişkilere İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

İş Yerindeki İlişkiler	<i>n</i>	%
Hiç Sorun Değil	18	7.2
Düşük Düzeyde Sorun	145	57.8
Orta Düzeyde Sorun	80	31.9
Yüksek Düzeyde Sorun	8	3.2
Toplam	251	100

Tablo 46’da katılımcıların iş yerinde yaşadıkları sorunlardan iş yerindeki iş ilişkilerine ilişkin görüşlerine göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 18’i (% 7.2) iş ilişkilerinden yaşanan problemleri hiç sorun olarak görmezken, 145’i (% 57.8) düşük düzeyde, 80’i (% 31.9) orta düzeyde ve 8’i ise (%3.2) yüksek düzeyde sorun olarak görmektedir.

Tablo 47. Katılımcıların Mükellefle Uyuşmazlıklara İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Mükellefle Uyuşmazlıklar	<i>n</i>	%
Hiç Sorun Değil	9	3.6
Düşük Düzeyde Sorun	91	36.3
Orta Düzeyde Sorun	109	43.4
Yüksek Düzeyde Sorun	42	16.7
Toplam	251	100

Tablo 47’de katılımcıların iş yerinde yaşadıkları sorunlardan mükelleflerle uyumsuzluklara ilişkin görüşlerine göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 9’u (% 3.6) mükelleflerle yaşanan uyumsuzlukları hiç sorun olarak görmezken, 91’i (% 36.3) düşük düzeyde, 109’u (% 43.4) orta düzeyde sorun olarak görmekte ve 42’si ise (%16.7) yüksek düzeyde sorun olarak görmektedir.

Tablo 48. Katılımcıların Tahsilat Sorunları İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Tahsilat Sorunları	n	%
Hiç Sorun Değil	8	3.2
Düşük Düzeyde Sorun	18	7.2
Orta Düzeyde Sorun	31	12.4
Yüksek Düzeyde Sorun	194	77.3
Toplam	251	100

Tablo 48’de katılımcıların iş yerinde yaşadıkları sorunlardan mükelleflerinden tahsilat yapamamaya ilişkin görüşlerine göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 8’i (% 3.2) tahsilat sorunlarını hiç sorun olarak görmezken, 18’i (% 7.2) düşük düzeyde, 31’i (% 12.4) orta düzeyde sorun olarak görmekte ve 194’ü ise (%77.3) yüksek düzeyde sorun olarak görmektedir.

Tablo 49. Katılımcıların Mevzuat Değişikliklerine İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Mevzuat Değişiklikleri	n	%
Hiç Sorun Değil	4	1.6
Düşük Düzeyde Sorun	11	4.4
Orta Düzeyde Sorun	32	12.7
Yüksek Düzeyde Sorun	204	81.3
Toplam	251	100

Tablo 49’da katılımcıların iş yerinde yaşadıkları sorunlardan mevzuat değişikliklerine ilişkin görüşlerine göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 4’ü (% 1.6) mevzuatta yaşanan değişiklikleri hiç sorun olarak görmezken, 11’i (% 4.4) düşük düzeyde, 32’si (% 12.7) orta düzeyde sorun olarak görmekte ve 204’ü ise (%81.3) yüksek düzeyde sorun olarak görmektedir.

Tablo 50. Katılımcıların Mesleğin Zor Taraflarına İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Mesleğin Zor Tarafları	n	%
Sorumluluğun Fazla Olması	45	17.9
SMMM Sayısının Fazla Olması	33	13.1
Tahsilat Yapamamak	84	33.5
Çalışma Saatlerinin Yoğunluğu	22	8.8
Bilgilerin Sürekli Yenilenmesi	44	17.5
Diğer	23	9.2
Toplam	251	100

Tablo 50’de katılımcıların mesleğin en zor taraflarına ilişkin görüşlerine göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 45’i (% 17.9) sorumluluğun fazla olmasını mesleğin en zor tarafı olarak görürken, 33’ü (%13.1) SMMM sayısının fazla olması, 84’ü (% 33.5) tahsilat yapamamak, 22’si (% 8.8) çalışma saatlerinin yoğun olması, 44’ü (% 17.5) bilgilerin sürekli yenilenmek zorunda olması ve 23’ü ise (%9.2) diğer sorunları (haksız rekabet, mükellef bilinçsizliği, mesleğin yeterince saygınlığının olmaması, usulsüzlükler vb) mesleğin en zor tarafları olarak görmektedir.

Tablo 51. Katılımcıların Mesleklerini Tatmin Edici Bulup Bulmamalarına Göre Dağılımı

Tatmin Edici	Gelir Açısından		Statü Açısından	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
Evet	109	43.4	105	41.8
Hayır	67	26.7	76	30.3
Kısmen	75	29.9	70	27.9
Toplam	251	100	251	100

Tablo 51’de katılımcıların mesleklerini gelir ve statü açısından tatmin edici bulup bulmadıklarına ilişkin dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 109’u (% 43.4) gelir açısından, 105’i ise (%41.8) statü açısından mesleklerini tatmin edici bulmaktadır. Katılımcılardan 67’si (% 26.7) mesleklerini gelir açısından tatmin edici bulmazken, 76’sı da (% 30.3) statü açısından tatmin edici bulmamaktadır. Ek olarak katılımcıların 75’i (% 29.9) gelir açısından ve 70’i (%27.9) statü açısından mesleklerini kısmen tatmin edici olarak görmektedir.

Tablo 52. Katılımcıların MM Olarak Kendilerini Tolumun Hangi Kesiminde Gördüklerine Göre Dağılımı

Toplumsal Kesim	Sosyo-Kültürel Açından		Sosyo-Ekonomik Açından	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
Alt	2	0.8	0	0.0
Orta Altı	9	3.6	18	7.2
Orta	110	43.8	143	57.0
Orta Üstü	113	45.0	75	29.8
Üst	17	6.8	15	6.0
Toplam	251	100	251	100

Tablo 52’de katılımcıların MM olarak kendilerini sosyo-kültürel açıdan ve sosyo-ekonomik açıdan toplumun hangi kesiminde gördüklerine ilişkin dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 2’si (%0.8) kendini sosyo kültürel açıdan toplumun alt kesiminde algılamakta, 9’u (%3.6) orta altı kesiminde algılamakta, 110’u (% 43.8) orta kesiminde, 113’ü (%45.0) orta üstü kesiminde, 17’si ise (%6.8) üst kesimde algılamaktadır. Öte yandan katılımcılardan 18’i (%7.2) kendini sosyo ekonomik açıdan toplumun orta altı kesiminde algılamakta, 143’ü (% 57.0) orta kesiminde, 75’i (%29.8) orta üstü kesiminde, 15’i ise (%6.0) üst kesimde algılamaktadır.

3. MESLEK MENSUPLARININ İŞ YERİNDE ZAMAN AYIRDIKLARI FAALİYETLERE İLİŞKİN BİLGİLER

3.1. Meslek Mensuplarının Veri Girişi ve Beyanname Hazırlamaya Ayırdıkları Zamana İlişkin Bilgiler

Araştırmaya katılan meslek mensuplarının iş yerinde veri girişi ve beyanname hazırlamaya ayırdıkları zamana ilişkin bilgiler aşağıda sunulmuştur.

Tablo 53. Katılımcıların Veri Girişine Ayırdıkları Süreye İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Süre	<i>n</i>	%
Hiç	6	2.4
Biraz	36	14.3
Ne Az Ne Çok	103	41
Çok	106	42.3
Toplam	251	100

Tablo 53’te katılımcıların çalışma saatlerinde veri girişine ne kadar çok zaman ayırdıklarına ilişkin dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 6’sı (% 2.4) veri girişine hiç zaman ayırmazken, 36’sı (%14.3) biraz zaman ayırmakta, 103’ü (% 41.0) ne az ne de çok zaman ayırmakta ve 106’sı da (% 42.3) veri girişi için çok fazla zaman ayırmaktadır.

Tablo 54. Katılımcıların Beyanname Hazırlamaya Ayırdıkları Süreye İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Süre	<i>n</i>	%
Hiç	5	2
Biraz	128	51
Ne Az Ne Çok	91	36.3
Çok	27	10.8
Toplam	251	100

Tablo 54’te katılımcıların çalışma saatlerinde beyanname hazırlamaya ne kadar çok zaman ayırdıklarına ilişkin dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 5’i (% 2.0) beyanname hazırlamaya hiç zaman ayırmazken, 128’i (%51.0) biraz zaman ayırmakta, 91’i (% 36.3) ne az ne de çok zaman ayırmakta ve 27’si ise (% 10.8) beyanname hazırlamaya çok fazla zaman ayırmaktadır.

3.2. Meslek Mensuplarının Mesleki Araştırma, Danışmanlık ve Mükellef Ziyaretlerine Ayırdıkları Zamana İlişkin Bilgiler

Araştırmaya katılan meslek mensuplarının mevzuat okuma-araştırma, danışmanlık faaliyetleri, mükellef ziyareti ve toplantılara katılmak için ayırdıkları sürelerle ilişkin bilgiler aşağıda sunulmuştur.

Tablo 55. Katılımcıların Mevzuat Okuma-Araştırmaya Ayırdıkları Süreye İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Süre	<i>n</i>	%
Hiç	2	0.8
Biraz	29	11.6
Ne Az Ne Çok	81	32.3
Çok	139	55.4
Toplam	251	100

Tablo 55’de katılımcıların çalışma saatlerinde mevzuat okumaya ve araştırmaya ne kadar çok zaman ayırdıklarına ilişkin dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 2’si (% 0.8) mevzuat okuma ve araştırmaya hiç zaman ayırmazken, 29’u (%11.6) biraz zaman ayırmakta, 81’i (% 23.3) ne az ne de çok zaman ayırmakta ve 139’u ise (% 55.4) mevzuat okumaya ve araştırmaya çok fazla zaman ayırmaktadır.

Tablo 56. Katılımcıların Danışmanlık Faaliyetlerine Ayırdıkları Süreye İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Süre	<i>n</i>	%
Hiç	4	1.6
Biraz	45	17.9
Ne Az Ne Çok	119	47.4
Çok	83	33.1
Toplam	251	100

Tablo 56’da katılımcıların çalışma saatlerinde danışmanlık faaliyetlerine ne kadar çok zaman ayırdıklarına ilişkin dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 4’ü (% 1.6) danışmanlık faaliyetlerine hiç zaman ayırmazken, 45’i (%17.9) biraz zaman ayırmakta, 119’u (% 47.4) ne az ne de çok zaman ayırmakta ve 83’ü ise (% 33.1) danışmanlık faaliyetlerine çok fazla zaman ayırmaktadır.

Tablo 57. Katılımcıların Mükellef Ziyareti/ Toplantı İçin Ayırdıkları Süreye İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Süre	<i>n</i>	%
Hiç	1	0.4
Biraz	28	11.2
Ne Az Ne Çok	100	39.8
Çok	122	48.6
Toplam	251	100

Tablo 57’de katılımcıların çalışma saatlerinde mükellef ziyareti-toplantı için ne kadar çok zaman ayırdıklarına ilişkin dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 1’i (% 0.4) mükellef ziyareti-toplantı için hiç zaman ayırmazken, 28’i (%11.2) biraz zaman ayırmakta, 100’ü (% 39.8) ne az ne de çok zaman ayırmakta ve 122’si de (%48.6) mükellef ziyareti-toplantı için çok fazla zaman ayırmaktadır.

4. MESLEK MENSUPLARININ HARCAMA YAPTIKLARI ALANLARA VE SOSYO-KÜLTÜREL ETKİNLİKLERE KATILIM DÜZEYLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

4.1 Meslek Mensuplarının Harcama Yaptıkları Alanlara İlişkin Bilgiler

Araştırmaya katılan meslek mensuplarının harcama yaptıkları alanlara ilişkin bilgiler aşağıda sunulmuştur.

Tablo 58. Katılımcıların Yiyecek-İçecek İçin Yaptıkları Harcamaya İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Yapılan Harcama	<i>n</i>	%
Biraz	15	6
Ne Az Ne Çok	149	59.3
Çok	87	34.7
Toplam	251	100

Tablo 58’de katılımcıların yiyecek-ışecek için yaptıkları harcama miktarına ilişkin dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 15’i (%6.0) yiyecek-ışecek için biraz harcama yaptığını belirtirken, 149’u (% 59.3) ne az ne de çok harcama yaptığını belirtmekte ve 87’si ise (%34.7) çok harcama yaptığını belirtmektedir.

Tablo 59. Katılımcıların Giyim-Kuşam İçin Yaptıkları Harcamaya İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Yapılan Harcama	<i>n</i>	%
Biraz	12	4.8
Ne Az Ne Çok	213	84.9
Çok	26	10.4
Toplam	251	100

Tablo 59’da katılımcıların giyim-kuşam masrafları için yaptıkları harcama miktarına ilişkin dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 12’si (%4.8) giyim-kuşam harcamaları için biraz harcama yaptığını belirtirken, 213’ü (% 84.9) ne az ne de çok harcama yaptığını belirtmekte ve 26’si ise (%10.4) çok harcama yaptığını belirtmektedir.

Tablo 60. Katılımcıların Sosyal Faaliyetler İçin Yaptıkları Harcamaya İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Yapılan Harcama	<i>n</i>	%
Hiç	3	1.2
Biraz	108	43
Ne Az Ne Çok	110	43.8
Çok	30	12
Toplam	251	100

Tablo 60’da katılımcıların sosyal faaliyetler için yaptıkları harcama miktarına ilişkin dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 3’ü (%1.2) sosyal faaliyetler için hiç para ayıramadığını belirtirken, 108’i (%4.8) sosyal faaliyetler için biraz harcama yaptığını, 110’u (% 43.8) ne az ne de çok harcama yaptığını ve 30’u ise (%12.0) çok harcama yaptığını belirtmektedir.

Tablo 61. Katılımcıların Yatırım Yapmak İçin Yaptıkları Harcamaya İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Yapılan Harcama	<i>n</i>	%
Hiç	64	25.5
Biraz	101	40.2
Ne Az Ne Çok	61	24.3
Çok	25	10
Toplam	251	100

Tablo 61’de katılımcıların yatırım yapmak için yaptıkları harcama miktarına ilişkin dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 64’ü (%25.5) yatırım yapmak için hiç para ayıramadığını belirtirken, 101’i (%40.2) yatırım yapmak için biraz harcama yaptığını, 61’i (% 24.3) ne az ne de çok harcama yaptığını ve 25’i ise (%10.0) çok harcama yaptığını belirtmektedir.

Tablo 62. Katılımcıların Çocukların Eğitimi İçin Yaptıkları Harcamaya İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Yapılan Harcama	<i>n</i>	%
Hiç	87	34.7
Biraz	17	6.8
Ne Az Ne Çok	54	21.5
Çok	93	37.1
Toplam	251	100

Tablo 62’de katılımcıların çocuklarının eğitimi için yaptıkları harcama miktarına ilişkin dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 87’si (%34.7) çocuklarının eğitimi için hiç para ayıramadığını belirtirken, 17’si (%6.8) çocuklarının eğitimi için biraz harcama yaptığını, 54’ü (% 21.5) ne az ne de çok harcama yaptığını ve 93’ü ise (%37.1) çok harcama yaptığını belirtmektedir.

Tablo 63. Katılımcıların Eğlence İçin Yaptıkları Harcamaya İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Yapılan Harcama	<i>n</i>	%
Hiç	15	6
Biraz	148	59
Ne Az Ne Çok	83	33.1
Çok	5	2
Toplam	251	100

Tablo 63’te katılımcıların eğlence masrafları için yaptıkları harcama miktarına ilişkin dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 15’i (%6.0) eğlence masrafları için hiç para ayıramadığını belirtirken, 148’i (%59.0) biraz para ayırdığını, 83’ü (% 33.1) ne az ne de çok para ayırdığını ve 5’i ise (%2.0) çok para ayırdığını belirtmektedir.

Tablo 64. Katılımcıların Kira İçin Yaptıkları Harcamaya İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Yapılan Harcama	<i>n</i>	%
Hiç	216	86.1
Biraz	3	2.4
Ne Az Ne Çok	13	5.2
Çok	16	6.4
Toplam	251	100

Tablo 64’te katılımcıların kira için yaptıkları harcama miktarına ilişkin dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 216’sı (%86.1) kira için hiç para ayırmadığını belirtirken, 3’ü (%2.4) kira için biraz harcama yaptığını, 13’ü (% 5.2) ne az ne de çok harcama yaptığını ve 16’sı ise (%6.4) çok harcama yaptığını belirtmektedir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun hiç kira harcaması yapmamalarının nedeni daha önce de belirtildiği üzere büyük oranda kendilerine ya da aile fertlerine ait bir evde oturmalarıdır.

4.2. Meslek Mensuplarının Sosyo-Kültürel Faaliyetlere Katılımlarına İlişkin Bilgiler

Araştırmaya katılan meslek mensuplarının sosyo-kültürel faaliyetlere katılım düzeylerine ilişkin bilgiler aşağıda sunulmuştur.

Tablo 65. Katılımcıların Boş Zaman Etkinliklerine Göre Dağılımı

Boş Zaman Etkinliği	<i>n</i>	%
Dinlenme	42	16.7
Kitap Okuma	35	13.9
Televizyon İzleme	21	8.4
İnternet	15	6
Spor Yapma	25	10
Eş-Dost Ziyareti	36	14.3
Gazete-Dergi Okuma	12	4.8
Diğer Etkinlikler	40	15.9
Boş Zamanım Yok	25	10
Toplam	251	100

Tablo 65’de katılımcıların boş zamanlarını nasıl değerlendirdiklerine ilişkin soruya verdikleri cevaba göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 42’si (%16.7) boş zamanlarını dinlenerek, 35’i (%13.9) kitap okuyarak, 21’i (%8.4) televizyon izleyerek, 15’i (%6.0) internette zaman geçirerek, 25’i (%10.0) spor yaparak, 36’sı (%14.3) dost ve akraba ziyaretleri yaparak, 12’si (% 4.8) gazete okuyarak ve 40’ı ise (%15.9) diğer etkinliklere uğraşarak (gezerek, ailesiyle zaman geçirerek, müzik dinleyerek, bir hobi ile uğraşarak, alışveriş yaparak vb.) geçirdiğini belirtmektedir. 25 katılımcı ise (%10.0) boş zamanı olmadığı belirtmektedir.

Tablo 66. Katılımcıların Kültürel Faaliyetlere Katılma Sıklıklarına Göre Dağılımı

Katılım Sıklığı	<i>n</i>	%
Hiç Katılmam	11	4.4
Ara Sıra Katılırim	184	73.3
Sık Sık Katılırim	42	16.7
Sürekli Katılırim	14	5.6
Toplam	251	100

Tablo 66’da katılımcıların kültürel faaliyetlere katılım sıklıklarına göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 11’i (%4.4) kültürel faaliyetlere hiç katılmadığını belirtirken, 184’ü (%73.3) ara sıra katıldığını, 42’si (%16.7) sık sık katıldığını, 14’ü ise (%5.6) sürekli katıldığını belirtmektedir.

Tablo 67. Katılımcıların İzledikleri TV Programlarına Göre Dağılımı

İzlenen TV Programı	<i>n</i>	%
Müzik-Eğlence-Yarışma	6	2.4
Haber Programları	117	46.6
Belgesel- Kültür Sanat	89	35.5
Yabancı Sinema-Dizi	9	3.6
Yerli Sinema-Dizi	7	2.8
Spor Programları	12	4.8
Diğer Programlar	2	0.8
TV İzlemiyorum	9	3.6
Toplam	251	100

Tablo 67’de katılımcıların en çok izledikleri televizyon programların ilişkin soruya verdikleri cevaba göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 6’sı (%2.4) televizyonda en çok müzik, eğlence ve yarışma programlarını, 117’si (%46.6) haber programlarını, 89’u (%35.5) belgesel ve kültür sanat programlarını, 9’u (%3.6) yabancı sinema ve dizileri, 7’si (%2.8) yerli sinema ve dizileri, 12’si (%4.8) spor programlarını ve 2’si ise (%0.8) diğer programları (dini programlar, magazin vb.) izlediğini belirtmektedir. 9 katılımcı ise (%3.6) televizyon izlemediğini belirtmektedir.

Tablo 68. Katılımcıların Okudukları Kitap ve Yayınlar Göre Dağılımı

Kitap Yayın	<i>n</i>	%
Gazete	95	37.7
Dergi	6	2.4
Şiir	3	1.2
Roman-Hikaye	20	8
Seyahat-Gezi	5	2
Deneme-Araştırma	4	1.6
Bilim-Teknik	9	3.6
Mesleki Yayınlar	99	39.4
Diğer Yayınlar	10	4

Tablo 68’de katılımcıların en çok okudukları kitap ve yayın türlerine ilişkin soruya verdikleri cevaba göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 95’i (%37.7) en çok gazete, 6’sı (%2.4) dergi, 3’ü (%1.2) şiir kitapları, 20’si (%8.0) roman ve hikaye, 5’i (%2.0) seyahat-gezi yayın ve kitapları, 4’ü (%1.6) deneme-araştırma kitapları, 9’u (%3.6) bilim ve teknik yayınlarını, 99’u (%39.4) mesleki yayınları ve 10’u ise (%40) diğer yayın ve kitapları (dini, felsefi, siyasi, tarihsel yayın ve kitaplar vb.) okuduğunu belirtmektedir. Katılımcıların sıklıkla değişen mevzuat ve uygulamaları takip etme ve hem mesleğe hem de diğer konulara ilişkin güncel gelişmelerden haberdar olabilmek için mesleki yayınları ve gazeteleri takip ettikleri düşünülmektedir.

Tablo 69. Katılımcıların Spor Yapma Alışkanlıklarına Göre Dağılımı

Spor Yapma	<i>n</i>	%
Düzenli Yaparım	55	21.9
Amatör Kulüp Etkinliklerine Katılıyorum	9	3.6
Spor Yapmıyorum ve İlgilenmiyorum.	86	34.3
Fırsat Buldukça Yapıyorum	95	37.8
Sadece İzleyiciyim	6	2.4
Toplam	251	100

Tablo 69’da katılımcıların spor yapma alışkanlıklarına ilişkin soruya verdikleri cevaba göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 55’i (%21.9) düzenli olarak spor yaptığını belirtirken, 9’u (%3.6) amatör bir kulübün etkinliklerine katıldığını, 86’sı (%34.3) spor yapmadığını ve ilgilenmediğini, 95’i (%37.8) fırsat buldukça amatör olarak yaptığını ve 6’sı ise (%2.4) sporla sadece izleyici olarak ilgilendiğini belirtmektedir.

Tablo 70. Katılımcıların Ailelerine Zaman Ayırıp Ayırmadıklarına Göre Dağılımı

Zaman Ayırma	<i>n</i>	%
Hayır	46	18.3
Evet	140	55.8
Çok Az	17	6.8
Kısmen	48	19.1
Toplam	251	100

Tablo 70’de katılımcıların ailelerine yeterince zaman ayırıp ayıramamalarına ilişkin soruya verdikleri cevaba göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 46’sı (%18.3) ailesine yeterince zaman ayıramadığını belirtirken, 140’ı (%55.8) ailesine yeterince zaman ayırabildiğini, 17’si (%6.8) ailesine çok az zaman ayırabildiğini, 48’i ise (%19.1) ailesine kısmen zaman ayırabildiğini belirtmektedir.

Tablo 71. Katılımcıların Yaz Tatilini Geçirme Şekillerine Göre Dağılımı

Yaz Tatili	<i>n</i>	%
Evde Dinlenerek	11	4.4
Yazlıkta	47	18.7
Otelde	53	21.1
Tatil Köyünde	55	21.9
Akraba, Eş, Dost Yanında	14	5.6
Yurt Dışında	10	4
Memlekette	50	19.9
Tatil Yapmıyorum	11	4.4
Toplam	251	100

Tablo 71’de katılımcıların yaz tatilini nasıl geçirdiklerine ilişkin soruya verdikleri cevaba göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 11’i (%4.4) yaz tatilini evde dinlenerek, 47’si (%18.7) yazlıkta, 53’ü (%21.1) otelde, 55’i (%21.9) tatil köyünde, 14’ü (%5.6) akraba, eş ve dostlarının yanında, 10’u (%4.0) yurt dışında, 50’si ise (%19.9) memleketinde geçirdiğini belirtmektedir. Katılımcılardan 11’i ise (%4.4) tatil yapmadığını belirtmektedir.

5. MESLEK MENSUPLARININ TOPLUMSAL SORUNLARA ve İSMMMMO'YA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

5.1. Meslek Mensuplarının Toplumsal Sorunlara İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan meslek mensuplarının toplumsal sorunlara ilişkin görüşleri aşağıda sunulmuştur.

Tablo 72. Katılımcıların Toplumdaki Temel Sorunlara İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Toplumsal Sorunlar	<i>n</i>	%
Ekonomi	54	21.5
İşsizlik	27	10.8
Terör	52	8.8
Eğitim	138	55
Diğer	10	4
Toplam	251	100

Tablo 72'de katılımcıların toplumdaki temel sorunların ne olduğuna ilişkin soruya verdikleri cevaba göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 54'ü (%21.5) toplumdaki en temel sorunun ekonomi olduğunu düşünürken, 27'si (%10.8) işsizlik olduğunu, 52'si (%8.8) terör olduğunu, 138'i (%55.0) eğitim olduğunu, 10'u ise (%4.0) diğer sorunlar (ahlaki yozlaşma, yolsuzluk, ayrımcılık vb.) olduğunu düşünmektedir.

Tablo 73. Katılımcıların Toplumdaki Sorunların Çözülebilirliğine İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Çözüme İlişkin Görüş	<i>n</i>	%
İyimserim	64	25.5
Kötümserim	156	62.2
İyimser ya da Kötümser Değilim	31	12.3
Toplam	251	100

Tablo 73'te katılımcıların ekonomik ve toplumsal sorunların yakın gelecekte çözülebilirliğine ilişkin soruya verdikleri cevaba göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 64'ü (%25.5) ekonomik ve toplumsal sorunların çözümüne ilişkin iyimserken, 156'sı (%62.2) sorunların yakın

gelecekte çözümüne ilişkin kötümser olduğunu belirtmektedir. 31 katılımcı ise (%12.3) iyimser ya da kötümser olmadığını ve bir fikri olmadığını belirtmiştir.

5.2. Meslek Mensuplarının İSMMMÖ ve Faaliyetlerine İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan meslek mensuplarının İSMMMÖ ve faaliyetlerine ilişkin görüşleri aşağıda sunulmuştur.

Tablo 74. Katılımcıların İSMMMÖ Tarafından Düzenlenen Seminer vb. Faaliyetlere Katılımlarına Göre Dağılımı

Seminer Katılım	<i>n</i>	%
Hiç Bir Zaman	23	9.2
Bazen	189	75.3
Her Zaman	39	15.5
Toplam	251	100

Tablo 74'te katılımcıların İSMMMÖ tarafından yapılan seminer, etkinlik ve eğitim gibi faaliyetlere katılıp katılmadıklarına ilişkin soruya verdikleri cevaba göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 23'ü (%9.2) İSMMMÖ tarafından yapılan seminer, etkinlik ve eğitim gibi faaliyetlere hiç bir zaman katılmadığını belirtirken, 189'u (%75.3) bazen katıldığını, 39'u ise (%15.5) her zaman katıldığını belirtmektedir.

Tablo 75. Katılımcıların İSMMMÖ'nün Çalışmaları Hakkındaki Görüşlerine Göre Dağılımı

İSMMMÖ	<i>n</i>	%
Meslek Ahlakını Koruyamıyor	20	8
Meslek Saygınlığını Koruyamıyor	9	3.6
Üyelerin Haklarını Koruyamıyor	72	28.7
İSMMMÖ İyi Çalışıyor	116	46.2
Diğer	34	13.5
Toplam	251	100

Tablo 75'de katılımcıların İSMMMÖ'nün çalışmalarını ile ilgili düşüncelerine ilişkin soruya verdikleri cevaba göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 20'si (%9.2) İSMMMÖ'nün meslek ahlakını koruyamadığını, 9'u (%3.6) 2) mesleğinin saygınlığını her platformda dile

getiremediğini ve koruyamadığını, 72'si (%28.7) üyelerin haklarını koruyamadığını v belirtmekte; 34'ü ise (%13.5) diğer sorunlardan (aidat yüksekliği, verimsizlik, eğitimlerin yetersizliği vb.) rahatsız olduğunu belirtmektedir . Öte yandan 116 katılımcı ise (%46.2) İSMMMO'nun iyi çalıştığını düşünmektedir.

Tablo 76. Katılımcıların Meslek Mensuplarının Etik İlkelere Uygun Hareket Edip Etmediğine İlişkin Görüşlerine Göre Dağılımı

Etik İlkelere Uyuma	<i>n</i>	%
Düşünüyorum	16	6.4
Kısmen Düşünüyorum	85	33.9
Düşünmüyorum	150	59.8
Toplam	251	100

Tablo 76'da katılımcıların meslek mensuplarının etik ilkelere uygun hareket edip etmediklerine ilişkin soruya verdikleri cevaba göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmaya katılan toplam 251 meslek mensubundan 16'sı (%6.4) meslek mensuplarının etik ilkelere uygun hareket ettiğini düşündüğünü belirtirken, 85'i (%75.3) kısmen düşündüğünü, 150'si ise (%59.8) meslek mensuplarının etik ilkelere uygun hareket ettiğini düşünmediğini belirtmektedir. Benzer çalışmalardan elde edilen bulgulara göre de bazı meslek mensuplarının etik ilkelere uygun hareket edilmediğini düşündükleri görülmektedir. En sık karşılaşılan etik ilke ihlalinin Maliye Bakanlığı tarafından açıklanıp Resmi Gazetede yayımlanan asgari ücret tarifesine uyulmaması ve bunun çok altında defter tutulması olduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra mükellef tarafından az vergi çıkarılması veya yüksek karlılık gösterilmesi gibi nedenlerle yapılan baskılar, mükellefin tüm işleriyle ilgilenilmesi gibi etik ilkelere aykırı davranışların olmasıdır.⁵¹

⁵¹ Aydemir, s.77

SONUÇ

Modern çağda gelişen ve değişen tüm sistemler ve yapılar gibi ekonomik sistemler de gelişmektedir. Bu değişim ve gelişmelerle muhasebe mesleğini de daha fazla ihtiyaç duyulan ve önem verilen bir meslek haline gelmektedir. Çünkü ekonomik yapının merkezinde yer alan işletmelerin faaliyetlerini verimli bir şekilde devam ettirebilmeleri için muhasebe tarafından sağlanacak doğru bilgilere, yapılacak denetimlere ve karar sürecinde işletmenin ihtiyaç duyacağı verilere gereksinimi vardır. Dolayısıyla muhasebeciliğin işletmelerin çalışmalarında ve ekonomik sistem içindeki önemi dikkate alındığında meslek mensuplarının rolü daha da önem kazanmaktadır. Meslek mensuplarının ekonomik yapıdaki tüm değişimlere ve beklentilere uyum sağlayarak mali raporlamaları ve denetimleri en doğru şekilde yapabilmeleri en temel sorumlulukları arasındadır. Tüm bu sorumluluklar meslek mensuplarının özelliklerinin belirlenmesini daha da önemli hale getirmiştir. Bu noktadan hareketle bu çalışmada mali müşavirlerin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel profillerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yapılan analizler sonucunda katılımcıların Türkiye genelindeki meslek mensuplarının cinsiyete göre dağılımına benzer olarak büyük oranda erkek olduğu ve üniversite mezunu oldukları, ve işletme ve iktisat bölümlerinden mezun oldukları tespit edilmiştir. Katılımcıların yarısından çoğunun ise ticaret lisesi mezunu oldukları belirlenmiştir. Muhasebe meslek elemanı yetiştirmeyi amaçlayan ticaret meslek liselerinin bu amacı gerçekleştirdiği söylenebilir. Öte yandan katılımcıların yabancı dil düzeylerini büyük oranda başlangıç ve orta olarak belirtmeleri meslek mensuplarının yabancı dil eğitimi konusunda desteğe ihtiyaç duyduklarını göstermektedir.

Çalışma sonucunda katılımcıların büyük oranda evli oldukları, gelir düzeyi orta ve orta altı olan ailelerden geldikleri belirlenmiştir. Ayrıca katılımcıların çok az bir kısmının anne ya da babasının meslek mensubu olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde katılımcıların önemli bir kısmı çocuklarının meslek mensubu olmasını istememekte ve farklı alanlara yönelmesini istemektedir. Bu sonucun katılımcıların mesleklerine ilişkin yaşadıkları sorunlarla ilişkili olabileceği düşünülerek meslek mensuplarının sorunlarını çözmeye yönelik adımların atılması gerekmektedir.

Çalışma sonucunda meslek mensuplarının kendilerini çok büyük oranda olumlu sıfatlarla tanımladıkları belirlenmiştir. Muhasebe meslek mensuplarının etik değerlere bağlı, güvenilir, dürüst, nesnel, öz-motivasyonu yüksek, sorumluluk sahibi, tutarlı, işini seven ve iş zekasına sahip, iletişim becerileri yüksek, başkalarıyla iyi ilişkiler kurabilen, içten, yeniliklere açık, teknolojiyi etkin bir şekilde kullanan, aritmetik bilgi ve beceri sahibi detaylara dikkat eden, titiz, planlı ve zaman yönetim becerilerine sahip bireyler olması gerekmektedir. Dolayısıyla meslek mensuplarının gerekli kişilik özelliklerine sahip olduklarını düşündükleri söylenebilir.

Çalışmanın diğer bir sonucuna göre meslek mensuplarının meslek seçiminde mesleğe duyulan ilgi ve aile-arkadaş yönlendirmesi önemli bir yer tutmasına karşın katılımcıların yaklaşık üçte birinin mesleği bilinçsizce seçtiğini belirtmesi dikkat çekicidir. Bu durum meslek seçim sürecinde bireylere danışmanlık ve bilgilendirme yapılmasının, ilgi ve yeteneklerinin farkına varmalarının sağlanmasının önemini ortaya koymaktadır. Meslek mensuplarının SM ve SMMM mesleklerini saygın meslek olarak görmemeleri ve öğretmenliği en saygın meslek olarak değerlendirmeleri ise bir başka dikkat çekici sonuçtur. Özellikle meslek odalarının mesleğin saygın olarak görülmemesinin nedenlerini araştırması ve saygınlığı arttıracak adımlar atması önemlidir.

Yapılan analizler sonucunda ruhsatsız, serbest muhasebeci ve mali müşavir olarak mesleki deneyimlerinin farklılık gösterdiği ancak bilanço, işletme ve serbest meslekten müşteri sayılarının büyük oranda 0-30 arası olduğu, 30'dan fazla ancak bilanço, işletme ve serbest meslekten müşterisi olan meslek mensubu sayısının az olduğu belirlenmiştir. Ayrıca meslek mensuplarının cirolarının ve aylık gelirlerinin büyük oranda 15.000 TL'ye kadar olduğu, cirosu ve aylık geliri 15.000 TL'nin üzerinde olan meslek mensubu sayısının az olduğu saptanmıştır. Bazı meslek mensuplarının cirolarını ve aylık gelirlerini söylemek istememeleri de dikkat çekicidir. Öte yandan meslek mensuplarının bu mesleğe başladıktan sonra aylık gelirleri büyük oranda artmıştır. Ek olarak meslek mensuplarının çok büyük bir kısmının bağımsız denetim lisansı olmadığı belirlenmiştir.

Çalışma sonucunda meslek mensuplarının en çok kazanç yetersizliği, kalifiye eleman sıkıntısı, tahsilat problemleri ve mevzuat değişikliklerini önemli sorunlar

olarak gördükleri; mükelleflerle yaşanan uyumsuzluklar ve iş yerindeki ilişkileri daha önemsiz sorunlar olarak gördükleri belirlenmiştir. Ek olarak tahsilat yapılamaması, sorumlulukların fazla olması ve sürekli yenilenen bilgiler mesleğin zor tarafları olarak ifade edilmiştir. Ayrıca meslek mensupları mesleklerini gelir ve statü açısından yeterince tatmin edici bulmamaktadır. Çalışmanın bir diğer sonucuna göre meslek mensupları iş yerinde zamanlarının büyük bir kısmını mevzuat okuma, araştırma, mükellef ziyareti ve veri girişine ayırmaktadır. Beyanname hazırlama ve danışmanlık faaliyetlerine ise daha az zaman ayırmaktadır.

Çalışma sonucunda meslek mensuplarının harcamalarını genel olarak temel ihtiyaçlarını (yiyecek, içecek, giyim, eğitim) için yaptıkları, eğlence ve sosyal faaliyetler için daha az harcama yapabildikleri görülmektedir. Ayrıca katılımcılar yatırım için ise daha az bütçe ayırabilmektedir. Bazı katılımcılar ise yatırım için hiç bütçe ayıramamaktadır. Bu durum katılımcıların gelir düzeyinin yeteri seviyede olmaması ile ilişkili olabilir. Çalışma sonucunda ayrıca meslek mensuplarının boş zamanlarını en çok dinlenme, kitap okuma, eş-dost ziyareti ve spor yapmaya ayırdıkları belirlenmiştir. Meslek mensuplarının kültürel faaliyetlere yeterince katılmıyor olması, hiç spor yapmıyor ya da düzensiz olarak spor yapıyor olması ise dikkat çekici bir başka sonuçtur. Mesleki sorumluluğunun fazla olması, yapılan işin yorucu olması ve zaman azlığının bu durumla ilişkili olduğunu düşünülmektedir. Meslek mensuplarının televizyonda ise en çok haber programı ve belgesel izledikleri gazete, mesleki yayın, roman ve hikaye türü yayınlar okudukları belirlenmiştir. Katılımcılar ailelerine büyük oranda zaman ayırabildiklerini tatillerini ise farklı şekiller de değerlendirdiklerini belirtmişlerdir.

Çalışma sonucunda katılımcıların en büyük toplumsal sorunu eğitim olarak görmeleri ve sorunların çözümü konusunda kötümser olmaları da önemli bir sonuçtur. Katılımcıların yarıya yakın bir kısmı ise İSMMMO'nun iyi çalıştığını belirtmiştir. Ankete katılan meslek mensuplarının İSMMMO'nun faaliyetlerine yeterince katılmıyor olması ve meslek mensuplarının etik ilkelere uygun davranmadığını düşünmesi de çalışmanın bir diğer önemli sonucudur. Dolayısıyla İSMMMO'nun çalışmalarını gözden geçirmesi, üyelerine etkinliklere daha fazla katılımını sağlaması ve etik konusunda çalışmalar yapması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Akbulut, Y., Meslek Ahlak Kriterleri ve Muhasebe Mesleği Üzerine Bir Araştırma, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, C. 1, S. 1, 1999.
- Altan, M., Muhasebecilik Mesleğinin Toplumda Algılanma Biçimi Üzerine Bir Araştırma, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S. 11, 2004.
- Arıkan, Y. ve Güvemli, B., Türkiye’de Muhasebe Mesleğinin Gelişimi ve İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası, Muftav Dergisi, S. 5, İstanbul,2013.
- Arıkan, Y., Muhasebe Mesleğinde Uzmanlaşma ve Kurumsallaşma Süreci, Mali Çözüm Dergisi, C. 19, S. 91, 2009.
- Ayboğa, H., Globalleşme Sürecinde Ülkemizde Muhasebe Mesleği ve Meslek Mensuplarının Eğitimi, Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C. 18, S. 1, 2003.
- Aydemir, O., Muhasebe Meslek Mensuplarının Karşılaştıkları Sorunlar ve Beklentiler, Muhasebe ve Finansman Dergisi, S. 67, Bursa,2015.
- Ceylan. G., 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ve 3568 sayılı kanun çerçevesinde Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlerin Sorumlulukları: Afyonkarahisar İli Uygulaması, Kocatepe Üniversitesi, SBE, , YYLT, Afyon , 2011
- Çakır, H., Türkiye’de Muhasebe Mesleği ve Denetim Standartlarının Gelişimi – I, <http://www.muhasabetr.com/yazarlarimiz/hulya/002/> (19.02.2019).
- Çetin, N., Profesyonelleşme Olgusu ve Mali Müşavirler Üzerinde Bir Uygulama, Türk Hava Kurumu Üniversitesi, SBE, YYLT, İzmir , 2015.
- Çetinoğlu, T., Dünya’da ve Türkiye’de Yeminli Mali Müşavirlik Mesleği: Sorumlulukları, Sorunları ve Çözüm Önerileri, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S. 45, 2015.

- Çürük, T. ve Tüm, K., Yeminli Mali Müşavirlerin Mesleki Sorumluluğuna İlişkin Sorunların Tespitine Yönelik Bir Araştırma, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C. 20, S. 3, 2011.
- Dinç, E. ve Atasel, O. Y., Türkiye'deki Muhasebe Anlayışının Gelişim Süreci ve Mevcut Durumun İncelenmesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi, C. 6, S. 12, Trabzon, 2016.
- Ergin, H., 3568 Sayılı Kanun Çerçevesinde Muhasebecilik ve Mali Müşavirlik Mesleğinin Geliştirilmesindeki Eğitim Sorunları, Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C., 19, S.1 1-2, 1991.
- Ertaş, F. C. İşletmelerde Muhasebe Organizasyonu ve Muhasebe Mesleği, Ankara, 2002.
- Gökgöz, A. ve Zeytin, M., Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Faaliyetlerinde Karşılaştıkları Sorunlar ve Beklentileri: Bilecik ve Yalova İlleri Uygulaması, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C.1, S.1, 2012.
- Gündüz, M. ve Özen, E., Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları ve Mesleki Memnuniyetlerinin Analizi: Uşak İli Örneği, Muhasebe ve Finansman Dergisi, S. 70, 2016.
- Güney, S., ve Çınar, O., Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin (SMMM) Etik Algıları: Erzurum Örneği, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, C. 26, S. 2, 2012.
- Kalaycı, Ş.ve Tekşen, Ö., Muhasebecilik Mesleğinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Isparta İl Merkezi Uygulaması, Muhasebe ve Finansman Dergisi, S. 31, 2006.
- Kaval, H., Muhasebe Denetimi, Ankara, 2003.
- Kurtcebe, E. ve Utku, M., Türkiye Ekonomisinde Mali Müşavirlik Mesleği ve Mesleğe Giriş Süreci, İzmir SMMO Dayanışma Dergisi, S. 116, 2016.

- Kutlu, H. A., Muhasebe Meslek Ahlâkı, Ankara, 2008.
- Marşap, B., Muhasebe Mesleği Fonksiyonları ve Meslek Mensupların Nitelikleri, Yaklaşım, S., 37, 1996.
- Nazlıoğlu, E. H., Muhasebe Meslek Mensuplarında Tükenmişlik Sendromu Üzerine Bir Araştırma, Niğde Üniversitesi, SBE, YYLT, Niğde , 2009.
- Öksüz, F., Küreselleşme Çabaları Doğrultusunda Batı Ülkelerinin Muhasebe Sistemindeki Gelişmeler. IV. Türkiye Muhasebe Denetimi Sempozyum Kitabı. 5–9 Mayıs, Antalya, 1999.
- Öz, E. ve Çevikcan, F., Vergi Kanunlarıyla Getirilen Düzenlemelerin Muhasebe Uygulamalarına Etkisi, Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, C. 2, S. 1, 2010
- Özçelik Katkat, M., Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Sorunları Ve Bu Sorunların Cinsiyet Boyutu: Artvin ce Rize Örnekleri, Karadeniz Araştırmaları Dergisi, C. 15, S. 58, 2018.
- Sevilengül, O., Genel Muhasebe, Ankara, 2008.
- Suadiye, G. - Yükselen, C., Mükelleflerin ve Muhasebecilerin Birbirlerinden Beklentileri: Hatay İlinde Bir Araştırma, Mali Çözüm, S. 56, İstanbul, 2001.
- Şengel, S., Türkiye’de Muhasebe Meslek Elemanı Talebi Üzerine Bir Araştırma, Muhasebe ve Finansman Dergisi, S. 50, Bursa,2011.
- Yalkın, Koç, Y., Genel Muhasebe İlkeler ve Uygulamalar, Ankara, 2008.
- Yayla, H. E. ve Cengiz, E. Muhasebe Mesleğinin Tercih Edilmesinde Etkili Olan Faktörlerin Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Çalışması: Karadeniz Teknik Üniversitesi Örneği, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, S. 16, Ankara,2005. Yıldırım, B., Bağımsız (Serbest) Muhasebe Uzmanlığı Mesleği ve Türkiye’deki Uygulaması, İstanbul Üniversitesi, SBE, YYLT, İstanbul, 1990

Yükselen, C. ve Örs, H., Muhasebe ve Mali Müşavirlik Hizmetlerinde Başarısızlık Eğrisi ve Pazarlama Stratejileri Üzerine Öneriler, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C. 1, S. 1, Hatay,2004

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3568.pdf> (25.02.2019).

Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu,

<https://www.turmob.org/istatistikler> (07.04.2019). Üye İstatistikleri,

EKLER

EK 1. Anket Formu

T.C.

BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE BİLİM DALI

MALİ MÜŞAVİRLERDE SOSYO-EKONOMİK ve SOSYO- KÜLTÜREL PROFİL ANKETİ **(İSTANBUL İLİ ÖRNEĞİ)**

Bu anket çalışması Beykent Üniversitesi İşletme Yönetimi Anabilim Dalı Muhasebe Yüksek Lisans Tezi için yapılmaktadır. İstanbul'da yaşayan yaklaşık 250 Bağımsız çalışan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirle yapılması öngörülmektedir. İsim, adres, telefon, e-mail vb. kişisel bilgileriniz kesinlikle gerekmemektedir.

Araştırmanın amacı, toplumda yaptıkları iş ve verdikleri hizmetler bakımından çok önemli bir yeri olan, İstanbul'da bağımsız çalışan SMMM'lerin toplumsal konumlarını, sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik durumlarını ortaya koymaktır. Anketimize titizlikle cevap vereceğinizden emin olarak göstermiş olduğunuz ilgiye ve zahmete şimdiden teşekkürlerimi sunarım.

Tez Danışmanı

Prof.Dr.M.Fikret GEZGİN

Stajyer SMMM

E.Janset ŞANLI

MALİ MÜŞAVİRLERDE SOSYO- EKONOMİK VE SOSYO –KÜLTÜREL PROFİL

S.1. Cinsiyetiniz?

1) Kadın	2) Erkek
----------	----------

S.2. Yaşınız?

1) 20-30	2) 31-40	3) 41-50	4) 51-60	5) 61 ve üzeri
----------	----------	----------	----------	----------------

S.3. Doğum Yeriniz?

1) Köy	2) Kasaba	3) Belde	4) Küçük Şehir	5) Büyük Şehir	6) Yurt Dışı
--------	-----------	----------	----------------	----------------	--------------

S.4. Mezun olduğunuz lise türü?

1) Ticaret meslek lisesi	2) Düz lise	3) Özel Lise	4) Anadolu lisesi	Diğer (Yazınız).....
--------------------------	-------------	--------------	-------------------	----------------------

S.5. Fakülte mezunu musunuz?

1) Fakülte mezunu	2) Fakülte mezunu değil	3) Meslek Yüksek Okulu mezunu	4) Lise mezunu
-------------------	-------------------------	-------------------------------	----------------

S.6. Mezun olduğunuz fakülte? DİKKAT!!! BU SORU SADECE S.5'DE 1 NUMARALI ŞIKKI BELİRTENLERE SORULACAK. BİR TANE ÜNİVERSİTE MEZUNU İSE S.6.1 DOLDURUN, 2 TANE ÜNİVERSİTE MEZUNU İSE S.6.2 YİDE DOLDURUN

		İşletme	İktisat	Hukuk	Açık öğretim	Diğer (Yazınız)
S.6.1	1. Üniversite	1	2	3	4	.....
S.6.2	2. Üniversite	1	2	3	4	.....

S.7. Üniversitede eğitim şekliniz? DİKKAT!!! BU SORU SADECE S.5'DE 1 NUMARALI ŞIKKI BELİRTENLERE SORULACAK

		Devlet	Özel
S.7.1	1. Lisans	1	2
S.7.2	2. Yüksek Lisans (Tezli)	1	2
S.7.3	3. Yüksek Lisans (Tezsiz)	1	2
S.7.4	4. Doktora	1	2

S.8. Yabancı dil bilginiz?

		Başlangıç	Orta	İyi	Çok iyi
S.8.1	1. İngilizce	1	2	3	4
S.8.2	2. Almanca	1	2	3	4
S.8.3	3. Fransızca	1	2	3	4
S.8.4	Diğer (Yazınız).....	1	2	3	4

S.9 Medeni durumunuz? BEKAR İSE S.16'DAN DEVAM EDİLECEK

1) Evli	2) Bekar	3) Boşanmış
---------	----------	-------------

S.10. Eşinizin mesleği?

1) SMMM	2) Muhasebe meslek elemanı	3) Memur	4) İşçi	5)Emekli	6) Ev hanımı	Diğer (Yazınız).....
---------	----------------------------	----------	---------	----------	--------------	----------------------

S.11. Çocuğunuz var mı? Varsa kaç tane? ÇOCUĞU OLMAYANLAR S.16'DAN DEVAM EDECEK

1) Yok	2) Bir tane	3) İki tane	4) Üç ve üzeri
--------	-------------	-------------	----------------

S.12. Çocuklarınızın eğitim gördüğü okullar?

1) Devlet okulu	2) Özel okul	3) Henüz okula gitmiyor
-----------------	--------------	-------------------------

S.13. Çocuklarınız herhangi bir sanat dalında eğitim aldılar mı ?

1) Evet	2) Hayır
---------	----------

S.14. Çocuklarınızın daha çok hangi alanda eğitim almalarını isterdiniz ?

1) Tıp	2) İdari bilimler	3) Güzel sanatlar	4) Mühendislik
5) Sosyal bilimler	6) Hukuk	7) Askeri okullar	Diğer (Yazınız).....

S.15. Çocuklarınızın sizin mesleğinize devam etmesini ister misiniz ?

1) Evet	2) Hayır
---------	----------

S.16. Anne-babanızın eğitim düzeyi?

		Okur-yazar değil	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite
S.16.1	Anne	1	2	3	4	5
S.16.2	Baba	1	2	3	4	5

S.17. Babanızın mesleği?

1) SMMM	2) Muhasebe meslek elemanı	3) Memur	4) İşçi	5)Emekli	6) Esnaf	7) Çiftçi	Diğer (Yazınız).....
---------	----------------------------	----------	---------	----------	----------	-----------	----------------------

S.18. Annenizin mesleği?

1) Ev Hanımı	2) Muhasebe meslek elemanı	3) Memur	4) İşçi	5)Emekli	6) Esnaf	7) Çiftçi	Diğer (Yazınız) ....
--------------	----------------------------	----------	---------	----------	----------	-----------	-----------------------------------

S.19. Size göre Ebeveynlerinizin gelir düzeyleri nasıldır ?

1) Düşük	2) Orta altı	3) Orta	4) Orta üstü	5) Yüksek
----------	--------------	---------	--------------	-----------

S.20. Ailenizden veya yakın akrabalarınızdan SMMM mesleğini yapan var mı?

1) Evet	2) Hayır	3) Fikri yok/Bilmiyor
---------	----------	-----------------------

S.21. Bu mesleği seçme nedeniniz nedir? DİKKAT!!! (En fazla iki şık söylenebilir)

1) Gelir düzeyi	2) Mesleğe duyulan ilgi	3) Saygınlık görmesi
4) Bilinçsizce	5) Aile/Arkadaş yönlendirmesi	Diğer (Yazınız)

S.22. Size göre en saygın meslek nedir?

1) Öğretmen	2) Politikacı	3) Doktor	4) Mühendis
5) Smmm	6) Avukat	7) İş adamı	8) Bilim adamı
9) Sanatçı	10) Çifti	Diğer (Yazınız).....	

S.23. Kaç yıldır muhasebe mesleğinin içindesiniz?

S.23.1	1. Ruhsatsız	.....
S.23.2	2. SM	.....
S.23.3	3. SMMM	.....

S.24. Mükellef sayınız?

S.24.1	1. Bilanço	.....
S.24.2	2. İşletme	.....
S.24.3	3. Ser.Meslek	.....

S.25. Bağımsız denetim lisansına sahip misiniz?

1) Evet	2) Hayır
---------	----------

S.26. Mesleğinizden elde ettiğiniz aylık ciro ne kadardır?

1) 1.000-5.000	2) 6.000-15.000	3) 16.000-25.000	4) 26.000-35.000	5) 36.000 ve üzeri	6) Cevap yok
----------------	-----------------	------------------	------------------	--------------------	--------------

S.27. Mesleğinizden elde ettiğiniz aylık net kazanç ne kadardır?

1) 1.000-5.000	2) 6.000-15.000	3) 16.000-25.000	4) 26.000-35.000	5) 36.000 ve üzeri	6) Cevap yok
----------------	-----------------	------------------	------------------	--------------------	--------------

S.28. Mesleğe başladıktan sonra ekonomik durumunuzdaki değişim ?

1) Düştü	2) Aynı	3) Daha iyi
----------	---------	-------------

S.29. İşyerinizde yaşanan problemleri 1 ile 4 arasında derecelendiriniz. (1= Düşük, 2= Orta, 3= Yüksek, 4= Yok

S.29.1	Kazanç yetersizliği	1	2	3	4
S.29.2	Kalifiye eleman sıkıntısı	1	2	3	4
S.29.3	İş yerindeki iş ilişkileri	1	2	3	4
S.29.4	Mükellefle uyumsuzluklar	1	2	3	4
S.29.5	Mükelleften tahsilat yapma	1	2	3	4
S.29.6	Mevzuatın değişkenliği	1	2	3	4
S.29.7	Diğer (Yazınız).....	1	2	3	4

S.30. Çalışma saatleri içinde en çok zaman ayırdığınız faaliyetleri 1 ile 4 arası derecelendiriniz. (1= Az, 2= Orta, 3= Fazla, 4= Hiç

S.30.1	Veri girişi	1	2	3	4
S.30.2	Beyanname hazırlama	1	2	3	4
S.30.3	Mevzuat okuma-araştırma	1	2	3	4
S.30.4	Danışmanlık	1	2	3	4
S.30.5	Mükellef ziyareti/Toplantı	1	2	3	4
S.30.6	Diğer (Yazınız).....	1	2	3	4

S.31. Mesleğinizin en zor tarafı size göre hangisidir? (En fazla iki şık söylenebilir)

1) Sorumluluğun fazla olması	2) Mali Müşavir sayısının fazla olması	3) Tahsilat yapamamak
4) Çalışma saatlerinin uzun ve yoğun olması	5) Bilgilerin sürekli yenilenmek zorunda olması	Diğer (Yazınız).....

S.32. Mesleğinizi tatmin edici buluyor musunuz?

		Evet	Hayır	Kısmen
S.32.1	1. Gelir açısından	1	2	3
S.32.2	2. Statü açısından	1	2	3

S.33. Evinizin mülkiyet durumu?

1) Kendime ait	2) Aile fertlerinden birine ait	3) Kira
----------------	---------------------------------	---------

S.34. Aracınızın mülkiyet durumu?

1) Kendime ait	2) Aile fertlerinden birine ait	3) Kira	4) Yok
----------------	---------------------------------	---------	--------

S.35. En çok harcama yaptığınız alana göre derecelendirme yapar mısınız? (1= Az, 2= Orta, 3= Fazla, 4= Hiç

		Az	Orta	Fazla	Hiç
S.35.1	Yiyecek-İçecek	1	2	3	4
S.35.2	Giyim-kuşam	1	2	3	4
S.35.3	Sosyal faaliyetler	1	2	3	4
S.35.4	Yatırım	1	2	3	4
S.35.5	Çocukların eğitim masrafı	1	2	3	4
S.35.6	Eğlence	1	2	3	4
S.35.7	Ev kirası	1	2	3	4
S.35.8	Diğer (Yazınız).....	1	2	3	4

S.36. Boş zamanlarınızı genellikle nasıl geçirirsiniz? (En fazla iki şık söylenebilir)

1) Dinlenerek	2) Kitap okuyarak	3) Televizyon izleyerek
4) İnternet	5) Spor yaparak	6) Eş-Dost ziyareti
7) Gazete dergi okuyarak	8) Boş zamanım olmuyor	Diğer (Yazınız) .....

S.37. Kültürel faaliyetlere katılım durumunuz?

1) Katılmam	2) Ara sıra	3) Sık-sık	4) Sürekli
-------------	-------------	------------	------------

S.38. Televizyonda en sık izlediğiniz program türleri? (En fazla iki şık söylenebilir)

1) Tv izlemem	2) Müzik,eğlence,yarışma	3) Dini yayınlar
4) Haberler-haber programı	5) Belgesel-kültür-sanat	6) Yabancı dizi-sinema
7) Yerli dizi-sinema	8) Magazin	9) Spor
Diğer (Yazınız)		

S.39. En çok okuduğunuz yayın türleri? (En fazla iki şık söylenebilir)

1) Gazete	2) Dergi	3) Şiir
4) Roman-öykü-hikaye	5) Seyehat-gezi	6) Deneme-araştırma
7) Bilim-teknik	8) Mesleki yayınlar	Diğer (Yazınız).....

S.40. Spor yapma alışkanlığınız var mı?

1) Evet, düzenli olarak	2) Bir amatör klubün etkinliğine katılıyorum	3) Hayır, yapmıyorum ve ilgilenmiyorum
4) Fırsat buldukça amatör olarak	5) Sadece izleyiciyim	Diğer (Yazınız) .....

S.41. Ailenize yeterince zaman ayırıyor musunuz?

1) Hayır	2) Evet	3) Çok az	4) Kısmen
----------	---------	-----------	-----------

S.42. Yaz tatillerinizi geçirme şekliniz? (En fazla iki şık söylenebilir)

1) Evde dinlenerek	2) Yazlığında	3) Otel	4) Tatil köyü
5) Akraba-eş-dost yanında	6) Yurt dışında	7) Memleketimde	8) Tatil yapmıyorum

S.43. Türkiye'nin yakın gelecekte Ekonomik ve Toplumsal sorunlarını çözebileceği konusunda düşünceleriniz?

1) İyimserim	2) Kötümserim	3) Ne iyimserim ne değilim	4) Fikri yok
--------------	---------------	----------------------------	--------------

S.44. Size göre toplumun en temel sorunu hangisidir?

1) Ekonomi	2) İşsizlik	3) Terör	4) Eğitim	5) Sağlık	6) Diğer (Yazınız) .....
------------	-------------	----------	-----------	-----------	-----------------------------

S.45. İSMMMO 'nın düzenlemiş olduğu Seminer-Etkinlik-Eğitim vb. programlara katılıyor musunuz ?

1) Hiçbir zaman	2) Bazen	3) Her zaman
-----------------	----------	--------------

S.46. İSMMMO 'nın çalışmaları hakkında ne düşünüyorsunuz ?

1) Meslek Ahlakını koruyamıyorlar
2) SMMM mesleğinin saygınlığını her platformda dile getiremiyor ve koruyamıyorlar.
3) Üyelerin maddi ve manevi haklarını koruyamıyorlar
4) İSMMMO iyi çalışıyor.
Diğer (Yazınız) .....

S.47. Meslek Mensuplarının Etik İlkelerine uygun hareket ettiklerini düşünüyor musunuz ?

1) Düşünüyorum	2) Düşünmüyorum	3) Kısmen
----------------	-----------------	-----------

S.48. Bir Mali Müşavir olarak kendinizi toplumun hangi kesiminde görüyorsunuz ?

		Alt	Orta altı	Orta	Orta üstü	Üst
S.48.1	Sosyo-kültürel	1	2	3	4	5
S.48.2	Sosyo-ekonomik	1	2	3	4	5

S.49. Şuan Mesleğinizi yeniden seçiyor olsaydınız bu hangi meslek olurdu ?

Yazınız .....

S.50. Kendinizi tek kelimeyle tanımlamış olsanız sizi en iyi tanımlayan kelime ne olurdu?

Yazınız .....

Bu çalışmanın sonucundan haberdar olmak istiyorsanız isim ve mailiniz?

İsim	
E-posta	

ÖZGEÇMİŞ

11 Haziran 1976 tarihi, Sinop İli Merkez ilçesi doğumluyum. İlk ve orta eğitimimi Sinop'ta tamamladım. Kabataş Ticaret Meslek Lisesi mezunuyum. 2009 yılında Eskişehir Anadolu Üniversitesi İşletme bölümünden mezun oldum. 2016 yılında SMMM ruhsatımı almaya hak kazandım. 2017 yılından itibaren Anadolu Üniversitesi Adalet Meslek Yüksek Okulunda (Açık Öğretim) ikinci üniversite eğitimime devam etmekteyim.

Evli ve bir kız çocuğu annesiyim.

Emrah Janset ŞANLI